

Др. Данило Ј. Данић, апелациони судија.

ЈЕДНО ГЛЕДИШТЕ НА ДРЖАВНЕ ПОЛИТИЧКЕ ОБЛИКЕ

I.

У правној теорији се обично говори о владавинским облицима држава као што су монархија и република, и они се сматрају мање више као дефинитивни. Ова је подела данас већ постала класична и ако се као таква одржала све до наших дана. Изучавање ових владавинских облика са правног гледишта јесте чисто формално, јер скоро као за све правне појмове формално гледиште је довољно да исцрпе њихов појам. Са правног гледишта сасвим је могуће утврдити идентичност између античке, апсолутне или модерне монархије, или каквог другог владавинског облика као формалног појма. Правна теорија у овом погледу већином се задовољавала да пронађе извесне заједничке формалне ознаке владавинских облика, па да им одмах постави дефиницију и на тај начин одреди појмове.

Теорија државних владавинских облика јесте једна од најстаријих правних теорија. Трагови иду до грчких филозофа и римских правника, који су још тада поставили основицу за данашња правна схватања. Херодот, Аристотел и Платон, па и Цицерон, посвећују овом питању нарочиту пажњу. Херодот је први поставио познату поделу држава с погледом на њихов облик владе, на монархије, аристократије и демократије. Монархија је по њему један облик владе у коме се власт налази у рукама једнога човека; ако је на против деле више њих то је аристократија, а ако власт припада свима, целом народу, имамо демократију. Критеријум за разликовање ових владавинских облика, Платон који је ово позајмио од Херодота, засновао је на моралном начелу у смислу његове идеалистичке философије. И Аристотел је усвојио ову стару Херодотову поделу, али ју је он нешто усавршио и дао јој једно друго објашњење. Тако, по њему постоје три главна облика владе, монархија, аристократија, демократија, или као што је неки називају „Политеја“. Али ти владавински облици по Аристотелу могу бити „чисти“ и „нечисти“. Под првима он подразумева оне облике владе,

који имају за циљ остварење идеје правде и опште корисности. Други су напротив они, у којима је надвладао лични интерес управљача. Према томе, први као нормални владавински облици деле се на монархије, аристократије и демократије, према критеријуму који је још Херодот поставио. Други као ненормалне форме, штетне по државну заједницу, т. ј. где је власт изопачена и злоупотребљена, деле се на тираније, олигархије и демагогије. Монархија је нормалан облик владе, кад монарх употребљава своју власт у корист целе заједнице, али ако се она изопачи онда постаје тиранија. Исто тако и аристократија може да се претвори у олигархију и демократија у демагогију, ако се власт не искоришћава, не врши објективно, на корист заједнице.

Ова Аристотелова подела дошла је преко римских правника и средњовековних теолога и до Монтескја, који ју је даље развио. Он узима монархију као владавину части, демократију као владавину врлине и аристократију као владавину умерености; на супрот њима ставља деспотију у којој грађани немају никаквих права. Аристократију Монтескје сматра најбољом гаранцијом за слободу, јер она неће никада бити у стању да доведе до крајњих последица до којих могу довести оне друге две. Ову поделу усвојили су и доцније писци, па чак неки и међу најновијим као што је познати аустријски правник Келсен. Једини је Макиавели одбацио ову античку трилогију и дао једну нову поделу, поделивши све државе на монархије и републике. Монархија, то је владавина једнога Кнеза, док република постоји у таквој једној држави у којој грађани управљају сами собом.

Ову поделу која је данас традиционална, усвојио је доцније као основну познати немачки правник Јелинек за којим је пошла већина немачких писаца, али у најновије време јављају се извесна отступања. Тако, већ поменути аустријски правник Келсен, оваквој једној подели одриче сваку вредност и покушава да да једну другу која је последица његове нормативне теорије о држави.

У римском праву не налазимо једну одређену и прецизну дефиницију владавинских облика, као што је то случај код грчких философа и средњовековних правника. Савршени у приватном праву, које је у својим основима још и данас углед и модел савременом грађанском праву, у теорији јавнога права римски дух није постигао ни онолико колико можемо наћи у малим градским грчким републикама и средњовековним градовима северне и средње Италије. Али, у овоме погледу од великог је интереса сама историја римске државе, њена организација и њен политички развитак. Она нам показује да у њеном току можемо наћи у главном на две јасно обележене групе владавинских облика, монархију и републику. У монархију би дошло доба римских краљева, а

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

исто тако и принципат из кога је произашла монархија римских императора. У републику би дошло доба владавине римског Сената. По чисто формално-правном критеријуму (дакле чисто правном), римски принципат не би био ништа друго него монархија. Врховни орган је принцепс, он је стварно држао власт која је добила свој најјачи израз у Октавијану Аугусту, његовом оснивачу. Истина римском републиком је господарио Сенат, који је по своме саставу био једна врста олигархије изопачене после у диктатуру. Али у прво време, и доцније у његовом цветном добу, републикански Сенат је био носилац народне власти у заједници са познатим римским комицијама, које су биле израз воље римскога народа.

Ово правно схватање двојности владавинских облика пренело се и у модерно доба преко Ренесанса, сталешке државе и апсолутне монархије. Монархија Светог римског царства под Карлом V., француска монархија све до Велике револуције, држава млетачких дуждева и остале историјске државе Европе, биле су обележаване једним од ова два облика. Ово се није променило ни после појаве уставне државе крајем 18. века. Теоретичари права и политички публицисти готово кроз цео 19. век, окрећу се око идеје монархије и републике. Код немачких правника наилазимо на потпуно јасно изражену традиционалну дефиницију владавинских облика, постављену нарочито од Лабанд-Мајера, Сајдла и донекле Јелинека. Код њих преовлађује потпуно правно гледиште. У Француској ово је питање слабије додиривано са формално-правног гледишта; као узгред и више историјски, помињане су ове поделе владавинских облика постављене од античких философа, Макиавели-а и Монтескје-а. Француски писци били су више заузети својим националним позитивним правом где су се расправљала питања политичких владавинских облика, непосредне демократије, парламентарне владе, питање англо-америчке уставности. Но и француска правна теорија, остала је ипак на класичном схватању дуализма државних владавинских облика, ма да са мање догматичке строгости од осталих.

Ово дуалистичко схватање владавинских облика дугујемо Макиавелију. И ако претежно политички дух са дубоким смислом и финим осећањем политичког реализма, он је својом поделом поставио основе за једну правну теорију која је освојила модерну науку. Према његовој теорији, у ове две групе владавинских облика могу да се сврстају све могуће државе ма какве друштвене садржине и ма којег било политичког облика. Он је тиме упростио античку трилогију и свео на једноставније појмове. Демократија не мора да буде увек република, као што ни аристократија не мора да буде увек у монархији. Сасвим је могуће да један кнез

(il principe) буде владар у демократији, као и да једном републиком влада аристократија под условом да је изабрана и потпомогнута народом,

Међутим у савременој правној науци, ова Макијавелијева подела, схваћена је одвећ формално. Узима се да смо у присуству монархије, кад је на челу државе једно лице (разуме се као централан орган), док смо у републици увек онда ако власт потиче непосредно из народа од које и врховни орган зависи. Питање је да ли се данас може одржати оваква једна чисто формална подела, и да ли она може да задовољи данашње стварно стање ствари, нарочито с погледом на политичку и економску структуру држава?

Морамо одмах да напоменемо, да ова чисто формална подела владавинских облика није више довољна да пружи праву слику појединих конкретних облика владе (*formae regiminis*). Томе има више узрока, како политичких тако и друштвено-економских. Али један од најглавнијих јесте претварање старе државе у уставну (парламентарну), на који се надовезују још и социално-економски моменти. Према томе, правно гледиште које је увек готово строго формално, мора бити допуњено политичким и социолошким схватањем да би се дефиниција владавинских облика учинила потпуном и одговарала стварном стању ствари. Формалан критеријум за ово разликовање показао се недовољним нарочито од онога момента, када је парламентарни режим од позитивног права схваћен као правни појам, као и услед наглог развоја социалног законодавства, које је радничкој класи у најширем смислу те речи, осигурало бољи економски положај и јачи политички утицај на ток државних послова, тако да више није свеједно за појам владавинских облика ко стварно држи власт, које су те снаге о којима она виси.

II.

Пре свега морамо одвојити питање владавинских политичких облика од т. зв. државних облика. У ове последње спада проучавање државне организације с погледом на њену већу или мању сложеност, како са гледишта уставног тако и административног права. У оквир овог проучавања дошло би питање о федеративним и унитарним државама, политичкој аутономији, административној децентрализацији и т. д. Према томе, владавински политички облици, краће облици владе, остају ван питања државних облика, чинећи засебну материју која се за сада овде има на уму.

У новије доба политичког развоја држава пада у очи чињеница, да са све већим нестанком бирократисања државне власти (законодавне и управне), све се више губи ранији појам о држави. После замене полицијске државе уставном, политички појам о држави добива све већи значај. Интере-

сантно је поменути, да с једне стране уставна држава несумњиво доводи више или мање до стварања правне државе чињеницом, да се управна власт у једном делу њених функција своди све више под правни поредак.

Али с друге стране, појава уставне државе као готов резултат једне политичке идеологије, уноси у изучавање државе и политичке моменте који постају неопходни за правилно схватање данашње државе и њене организације. Према томе, постаје неопходна потреба да се правно гледиште веже са политичким које се у последње време позитивним правом рационализира, те и само у једном формалном смислу добија и спољно правно обележје. Ово се нарочито потврђује последњим послератним законодавством. Сви новији уставни, нарочито они новостворених држава после Великог рата, обележавају уставну државу и као „парламентарну“, а Немачки устав од 1919. (Вајмарски устав) изречно одређује да је Немачка република још и „демократска република“ оријентирана ка социализму. Устав Савезне Аустријске републике такође наглашава, да је аустријска република „демократска“ република. Исто тако Видовдански устав одређује, да је држава Срба, Хрвата и Словенаца, наследна уставна и „парламентарна“ монархија. Не стоји друкчије ни са Чехословачком републиком, чији устав као и раније поменути, рационализира појмове који су до тада узимани као политички, не задовољавајући се само одредбом да је Чехословачка држава република, него је одређује и као парламентарну. Могло би се навести још примера, но и ови су довољни да утврде, да се у новије време облици владе кроз позитивно право не карактеришу само према правном положају шефа извршне власти (монарх, претседник републике), већ и садржајно-политички. Облик владавине се ближе обележава и према једном политичком моменту који се унапред одређује као претежан. Али и у осталим државама код којих ови политички моменти нису рационализовани, а то су већином старе предратне државе, опажа се тежња која се претворила у сталну праксу, да се у владавинском погледу државе обележавају увек и са једног политичког гледишта. Такав је случај са Француском, која се означава као парламентарна република, ближе партијска олигархија, док се Енглеска посматра као тип парламентарне монархије. Северо-Америчка Унија узима се као ванпарламентарна савезна република, као што олет Швајцарску узимају као парламентарну републику директорског система у којој је народна сувереност најстварније изведена. У свима овим државама, у којима владавински политички облици нису рационализовани позитивним правом као што је то случај са онима створеним после рата, свест о политичкој страни облика владе толико је укорењена у публици и у политичкој пракси, да она има

скоро исту толику важност као да би била призната од позитивног права,

Међутим, традиционална дуалистичка теорија, узима, да се ово питање владавинских облика може успешно разматрати ипак само са једног гледишта, чисто правног. Тако по своје облику владавине, разне државе могу се груписати према правним особеностима садржаним у њиховим уставима; по тим особеностима оне добијају и једно од два утврђена основна типа. Према томе, класирање разних политичких форми не би се могло вршити по њиховој моралној или друштвеној вредности, већ једино према правним начелима на којима почивају њихове организације. По традиционалном схватању, проблем политичких државних облика јесте у основи један чист правни проблем. То долази отуда, по мишљењу традиционалиста, што једино правна наука за разлику од осталих друштвених дисциплина, врши проучавање државе само у њеним битним елементима, који се дају појмити апстрактно и који су стални и заједнички свима државама. Једна јединствена правна дефиниција државе може се дати за разне историјске периоде, док се она са економског или друштвеног гледишта може разно схватити и дефинисати с обзиром на разне друштвене структуре у току историје. Кад се овако постави проблем, према схватању традиционалне теорије, онда је према њој лако наћи смисао и домаћај разних квалификација владавинских државних облика. На пример: разне квалификације као што су краљевство, република, затим директна и претставничка демократија или који други тип, све се оне могу у главном подвести под два основна државна типа, монархију и републику. Та основна подела узима се у праву као једна *summa divisio* која је довољна, јер све могуће историјске владавинске форме могу се подвести под ове појмове. Исто тако и подела на аутократске, аристократске и демократске владе може да буде сасвим природно претстављена у овим двома основним политичким формама. Чак и најновије форме, као што су фашизам и Савез Совјетских република, могу се подвести под ову класичну поделу; фашизам је остварен у монархији а болшевизам у федеративној републици. За правну теорију, према традиционалистима, сасвим је довољан горњи критеријум пошто су правни појмови чисто формални. Задатак правне науке и јесте у ствари у томе да да формалне ознаке друштвеним збивањима.

III.

Али питање је, да ли се у данашње доба може одржати оваква једна двојна подела искључиво формалистичка? Да ли је она у стању да да праву слику владавине појединих држава са разним политичким организацијама и друштвеним

садржинама. Да ли би се на пр. Италија и Енглеска могле обе убројати у монархију или Француска и Пољска у републику. Да ли није правилније узети један ближи критеријум којим би се обележила њихова владавинска форма.

Један од писаца, Delbez, који је покушао да традиционалну поделу одржи и даље као могућу и поред напредовања уставне државе, овако брани своје гледиште. Пре свега, стара подела политичких облика, заснована у првом реду од грчких философа, губи у велико своју важност кад се ови облици посматрају са гледишта државно-друштвеног, дакле садржајно. У монархије би према томе дошла само апсолутна монархија, док би уставна монархија већ измицала овој подели. Исто тако данашња парламентарна република имала би извесне сличности са модерном уставном монархијом, не само због нарочите установе шефа извршне власти који је претстављен и у републици у једноме лицу, већ и по политичком значају парламентарне владе за коју се тражи исти услови како у монархији тако и у републици. С друге стране, ни демократија није нигде остварена као „влада свих грађана“. У модерној држави демократија је тако организована да не би могла носити то име у смислу античке поделе. Од модерних теорија једино Лабанд-Мајерова готово поклапа класичну дефиницију монархије. Отступања од немачких писаца учинио је у главном Јелинек са својом познатом теоријом о највишем органу. Остале модерне теорије са својим схватањима парламентарне монархије потпуно измичу класичној подели, јер што се тиче демократије у смислу античких схватања, она је данас једино приближно остварена у Швајцарској, и то само у оним кантонима у којима још постоје Landsgemeinde. Иначе у модерној држави, као носилац демократије сматра се сама она, одвојена од својих органа који су демократски организовани, али који су само ту да одрже потребну везу између народа и државне власти. Модерна дефиниција демократије била би према томе, да је она таква политичка форма, у којој организовани скуп грађана држи највишу власт без разлике класа и положаја. Зато су данашњи фашизам и Савез Совјетских република антидемократске политичке форме, иако је фашизам остварен у монархији а болшевизам у републици. С погледом на данашње схватање демократије и њено извођење у пракси, сасвим је могуће да демократија може бити остварена у монархији као што аутократија може бити спроведена у републици.

Али је тешкоћа у томе што се и саме присталице овога гледишта међу собом разилазе. Зато овај писац узима као чисте политичке владавинске форме, краљевство и републику. Те две форме, могу се по њему схватити независно од сваке друштвене организације средине (демократија, аристократија),

независно од сваког практичног система односа између управљача и поданика (непосредна демократија, претставничка демократија), као и независно од сваког система односа између самих органа (парламентарна влада, претставничка влада).

По једној теорији критеријум лежи у томе, да ли је врховни орган једно тело или једна личност. То је уосталом позната Јелинекова теорија о врховном органу. По њој предатно Немачко царство било би република по организацији свога врховног органа, Савезног већа, Bundesrath. Исто тако Британско царство било би једна врста републике, пошто је у њему парламент тај врховни орган који држи власт. По француској доктрини међутим, разлику треба тражити с погледом на начин именовања државног шефа. Ако је овај наследан то би била монархија, ако то није случај онда би имали републику. Наполеонов режим ваљало би оставити по страни, пошто је он био једна врста плебисцитарног царства као последица специалних прилика створених револуционарном идеологијом. Према томе, као коначан резултат остало би ово. Све изборне краљевине биле би у ствари републике (то је био типичан случај са принципатом у Риму), док би наследност шефа државе била одлика монархија (француска монархија до Револуције, енглеска монархија). Неки су покушавали као Редслоб и Коркунов да поставе као критеријум за ово разликовање, одговорност државног шефа. Монархија би била онде где та одговорност не постоји, док би имали републику тамо где је она спроведена. Али овај критеријум сам по себи не би био много сигуран, пошто у врло многим републикама не постоји одговорност државног шефа, или ако и има какве одговорности она је увек посве изузетна и ограничена. Зато би овај критеријум био недовољан да објасни једну овако сумарну поделу државних владавинских облика.¹⁾

По овоме се може најбоље видети недовољност чисто правне теорије, да оправда и образложи ову двојну поделу владавинских облика као дефинитивну. Разни критеријуми усвојени од разних писаца, као што су изборност или наследност државног шефа, одговорност или неодговорност и други, данас нису довољни да би се са извесном сигурношћу могло поставити једно гледиште, које би пружало јасну слику саме садржине облика владе, пошто формални критеријум не успева да објасни суштину ствари. Чак и овај писац чије смо гледиште мало час навели, који је у једној дугачкој и документованој расправи, устао у одбрану традиционалне поделе, морао је на крају признати да у разним државама

¹⁾ в. расправу L. Delbez-а, под насловом: *Recherches sur la classification des formes politiques*, у *La Revue du Droit Public* (књ. XLVI, No. 3, 1929).

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
модерне епохе има толико нианса, да се не може рећи ни за две државе да испуњавају исте услове, како би се могле уврстити одређено у један од ова два владавинска облика. Зато је како изгледа, овај писац био принуђен, да напошлетку падне у ту недоследност да усвоји Келсенову теорију коју сматра у овоме погледу највише задовољавајућом. Ни један писац, по њему није ово питање рационално решио, док је Келсен сасвим правилно схватио државу као систем норми, чија се функција састоји у стварању права одн. правног поретка. Келсен правилно поступа по мишљењу овог француског писца, кад признаје само две политичке форме, аутократију и демократију²⁾. То су два опречна типа између којих се могу увући сви могући остали од ауторитативне монархије до демократске републике. Сва је ствар према Келсену у томе, на који се начин у овим појединим прелазним облицима ствара право. У чистим аутократијама на један начин, у олигархијама на други, у демократијама на трећи, али све оне имају један исти задатак, остваривање права. Према томе класична подела на монархије и републике губи сваки интерес, јер уставне монархије и демократске републике у томе су погледу невероватно сличне. Одајући хвалу Келсену због његове чисто правне теорије, овај писац завршава, да је питање поделе на монархије и републике од интереса само за политичко разматрање и оно се тиче разних програма моралних, економских и социалних, док би за једно чисто правно гледиште Келсенова подела била сасвим довољна.

IV.

На резонувању овога писца лако је увидети где лежи слаба страна овакве аргументације. Он је пошао од идеје, да је традиционална подела довољна за решење проблема о подели владавинских облика, па је завршио са Келсеновом теоријом, која је у ствари слична античкој трилогији и тиме као модерна чини отступања од владајуће Лабанд-Јелинекове, која је тако дуго господарила у јавном праву. Међутим како је и Келсенова теорија чисто правна, готово апстрактна као и цео његов систем, то се ни она не може узети као довољна да послужи за основу решења овога питања као одвећ формална. У толико пре Келсенова теорија би се морала одбацити, пошто она схвата државу као један апстрактан систем правних норми без ближе везе са стварношћу државног живота.

За појам и оправдање државе, као и за природу њених функција, чисто правна теорија била би сасвим довољна, јер

²⁾ Да усвоји Келсенову теорију, овога писца је преварила та чињеница што је Келсенова теорија заиста чисто правна, а правно гледиште била је полазна тачка и овога писца. Међутим, аутократија и демократија нису правни појмови па ту и лежи главна слаба страна његове аргументације.

се дефиниција појма државе и њено оправдање може заиста да исцрпи у једном вишем апстрактном резонувању. Али кад је у питању проучавање државне организације, природе и начина управљања, проблем се већ друкчије поставља, јер су сва ова питања мање више практичне природе, а поред тога она су и од великог политичког интереса. Државна и друштвена динамика испољава се највише у питањима организације државне власти и борбе око ње, и са једног практично-политичког гледишта није без интереса ко држи власт и на који начин долази до ње. Стога и ово питање о државним политичким облицима има и једну своју динамичку страну, која је може се рећи претежнија од њене апстрактне, правне стране. Са тога гледишта поглавито потребно је овај проблем и посматрати, јер се како нам изгледа, може само на тај начин доћи до једне исправније и потпуније дефиниције разних државних политичких облика. Зато се једна формално-правна дефиниција која не води рачуна о самој стварности мора одбацити као неупотребљива. Из тих разлога, теорија о државним политичким облицима мора поред правних елемената који су неопходни, садржавати и социолошке и политичке елементе да би била потпуна и одговарала стварности.

Са појавом демократије која је увела у државни живот претставнички систем и остварила правну државу, није више могуће остати при класичној дуалистичкој подели која претставља једну празну формулу, једну формулу без садржине. У данашњој држави у којој друштвене групе долазе до изражаја и чија воља често пута постаје претежна по живот па и судбину саме државе, не може се њен владавински облик ценити по класичној формули која нам је остала у наслеђе од Макиавелија. Ово се питање мора решавати на крају крајева по томе, чија је воља од пресудне важности у формулисању и остваривању државних интереса. И на пр. није то само пука случајност када се данас озбиљно говори о корпоративној или синдикалистичкој држави, о совјетској диктатури или ауторитативној влади. Све су то облици који су изграђивани путем историјске еволуције, и које наше доба наговештава као владавину оних елемената који држе стварну политичку власт у држави. Иако елементи државе остају увек исти, њена се организација и владавински облици у току историје мењају, као што се мењају и оне живе покретачке снаге које јој дају импулс и смисао њеном постојању.

Стојан Јовановић, судија — Београд.

ВАЖИ ЛИ И ДАНАС ЧЛ. 29 УРЕДБЕ О УБРЗАЊУ РАДА?

Још пре ступања на снагу новог Парничног поступка на територији Апелационих судова у Београду и Скопљу могло се предвиђати, да ће примена истог баш на тој територији изазвати највише тешкоћа, да ће баш ту бити најтеже довести у склад прописе новог Грпп са стањем које је дотле постојало. Јер Грпп у многоме у основи одудара од уста нова и наређења српског Грађанског судског поступка. Због тога је било очекивати, да ће Уводни закон за Грпп бар у главноме рашчистити најважнија спорна питања која се у пракси на овој територији могу појавити. И Уводни закон заиста је донео доста прописа којима се регулишу спорна питања. Али је он исто тако пропустио да регулише неколико спорних питања од првостепене важности. Проучавајући Уводни закон човек и нехотице долази на мисао, да су редактори истог имали пре свега на уму законодавство које је важило на осталој територији наше Државе, а да су занемарили српско законодавство. Да је ово тачно види се и по томе, што су у Уводном закону навађане и царске наредбе и прописи разних закона и уредаба, који су важили на разним правним подручјима, а ништа није речено о томе, дали је ма шта остало у важности од прописа Уредбе о убрзању рада, која је играла тако важну улогу у послератном судском пословању у грађанским парницама на територији Касационог суда у Београду. Услед тога у судовима на тој територији већ данас, на непуна два месеца по ступању на снагу Грпп јављају се многа спорна питања од велике практичне важности, услед којих трпе и послови у судовима и странке, којих се ствари тичу. У овом чланку желим да укажем на једно од тих питања, које несумњиво има велику важност, јер се скоро свакодневно појављује код судова где је раније важила Уредба о убрзању рада.

Пре доношење Уредбе о убрзању рада, управо пре 15 августа 1921 год., сав посао око састава изабраних судова које предвиђа § 434 срп. Гр. поступка обављала је полицијска власт. Процедура је била најпростија и свршавала се брзо у случајевима, када су, нарочито код деобе задруге, сви деобари пристајали на деобу путем изабраног суда. Али ако је ма и само један од деобара изјавио да не жели да се дели са осталима путем изабраног суда, јављао се управни спор, који је понекад могао трајати и годинама. Да би се томе злу доскочило, донет је пропис чл. 29 Уредбе о убрзању рада. Овим прописом, који спада несумњиво међу најспретније редиговане прописе целокупног нашег поратног

WWW.UNILIB.U N I V E R Z I T E T S K A B I B L I O T E K A
законодавства, избегнут је у случајевима неслагања деобара административни спор, и питање о томе, има ли места саставу избраног суда или не пренето је на редовне судове. Чл. 29 ове Уредбе предвиђао је једноставан поступак по таквим предметима, тако да је после ступања на снагу овог члана заиста било знатно олакшање и за оне који су хтели да се деле пред изабраним судом и за управне власти.

Сада после ступања на снагу Грпп понова се јављају тешкоће у погледу надлежности изабраних судова. Још од првих дана постављено је питање, да ли је чл. 29 Уредбе остао на снази или не. Мишљења су подељена, али рекао бих да преовлађује мишљење, које и по моме схватању има више ослонца у закону, а то је, да је чл. 29 Уредбе о убрзању рада укинут. И у вези са овим поставља се питање: какав је сада поступак, шта треба да чине они, који хоће да се деле пред изабраним судом, ако је чл. 29 Уредбе укинут. Покушају да с обзиром на прописе, који данас несумњиво важе, дам у колико је могуће тачније одговоре на ова питања. Износећи своје гледиште не тврдим да је оно једино тачно. Могуће је да ће неко изнети и гледиште које је у супротности са мојим, а које ће бити правилније. Допуштам и приговор, да је гледиште које овде износим неопортуно, и да би са гледишта праксе било много погодније схватање да чл. 29 Уредбе и данас важи. Али ако се стоји на чисто законском терену мислим да противно гледиште тешко да може опстати.

Несумњиво је да Грпп не предвиђа облигаторне изабране судове, како је то чинио срп. Гр. пост. Јер § 672 и сл. Грпп говоре само о уговорним изабраним судовима. Истина је да ће се поступак прописан тим наређењима применити и на случајеве, када се избрани суд образује не на основу уговора о избраном суду већ, рецимо, на основу пресуде редовног суда. Али то не значи, да и Грпп усваја обавезне изабране судове. Јер да се то хтело, у закону би се морало изрично рећи у којим случајевима је обавезан избрани суд, онако од прилике као што је то било речено у срп. Гр. пост. Према томе избрани суд може се образовати без икакве нарочите одлуке ма које власти само у случају, када је уговором између странака-деобара изрично предвиђен. Дали тај уговор мора бити писмен или може бити и усмен, друго је питање. С погледом на то, што срп. Грађански законик не предвиђа да уговор уопште може бити закључен само писмено — § 531 и ост. а нарочито је у том погледу карактеристичан пропис § 541 срп. Гр. зак. а и с погледом на то, да и Грпп. изрично не предвиђа писмени уговор о избраном суду, може се сматрати да је довољан и усмени уговор, само ако је исти довољно опредељен у погледу онога што прописују прописи §§ 672—675 Грпп.

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

Питање о обавезним и уговорним изабраним судовима додирнуо сам с тога, што је у најтешњој вези са питањем: дали важи чл. 29 Уредбе. Јер када би по Грпп постојао обавезни изабрани суд и питање о важности чл. 29 Уредбе морало би се другојачије постављати и расправљати. А сада да пређемо на главна питања.

Дали је укинут чл. 29 Уредбе о убрзању рада? Чл. 2 Уводног закона укида све прописе ранијих закона, уредаба и наредаба, којима је био нормиран поступак судова у грађанским стварима. Изузетно оставља на снази оне прописе, које Уводни закон у даљим прописима изрично предвиђа.

Држећи се тога прописа мора се доћи до закључка, да је чл. 29 Уредбе укинут. Јер тај члан по свему јесте пропис цивилно-процесне природе. А такви прописи уопште су укинути Уводним законом, сем оних које тај Закон изрично оставља на снази. Уводни закон ни у једном пропису не оставља на снази чл. 29 Уредбе.

Ако је тачно гледиште, да је чл. 29 Уредбе укинут, какав је онда поступак у случајевима, када нема уговора о изабраном суду? По моме мишљењу постоје два пута. Случај када су сви деобари сагласни на деобу путем изабраног суда не долази овде у обзир, јер је тада питање чисто. У таквом случају они ће саставити уговор о изабраном суду и изаћи пред тај суд. Али ако деобари нису сагласни у томе основном питању, онда онај чији је интерес да тражи деобу путем изабраног суда, може пре свега по § 529 Грпп код надлежног средског суда позвати остале деобаре ради покушаја равнања. Ако се не постигне равнање, интересовани се мора редовном тужбом обратити надлежном суду. У тој тужби, ако је у питању деоба задругара, може се тражити, да суд у пресуди изрекне, да постоји задружни однос и да је за деобу надлежан изабрани суд, сходно пропису § 323 Грпп. Истом тужбом интересовани може тражити и то, да деобу изврши или сам парнични суд, или да парнични суд у истој пресуди одреди и лични састав изабраног суда. Све ово могуће је тражити истом тужбом и добити истом пресудом, јер је по § 322 допуштена тзв. објективна кумулација тужаба.

Колико је овакав поступак погодан за прилике које владају и данас на територији Касационог суда у Београду нарочито када је у питању деоба задругара? Пре свега чињеница је, која је позната свима практичарима на територији Касационог суда у Београду, да је уговор о изабраном суду, бар уколико се тиче деобе задругара, апсолутно непозната ствар на тој територији. Не верујем да постоји и једна задруга на тој територији која има уговор о изабраном суду. Исто тако позната је и чињеница, да се ретко када постиже сагласност свију задругара на деобу пред изабраним судом. Обично бива, да се неки од задругара успротиве

деоби, те онима који траже деобу до сада није остајало ништа друго, него да се по чл. 29 Уредбе обратe суду, те да он реши има ли места деоби путем избраног суда. Сада пак ти задругари у случају несагласности са осталима морају водити редован спор. И поред све брзине којом се одликује Грпп тешко је и претпоставити, да ће парница око самог утврђивања надлежности и личног састава избраног суда бити свршена онако брзо, како је то свршавано по чл. 29 Уредбе. Онда се за месец дана могло добити и извршно решење о надлежности избраног суда и извршно решење управне власти о саставу избраног суда. При данашњем стању послова у судовима не верујем да се један такав спор може свршити и за два пут дуже време. Према томе налазим да овакав поступак није погодан специјално за територију Касационог суда у Београду нарочито када су у питању деобе задруге. Јер, и поред чињенице, да и на овој територији задруге опадају, ипак овде још и данас има доста задруга. Са гледишта народне економије може бити и спора о томе, да ли треба успоравати распадање задруга. Али несумњиво је то, да су задруге у несагласности са данашњим духом времена, са индивидуализмом који и на нашем селу хвата мах, и да се њихово растурање, пре или после, не може спречити никаквим мерама. И онда је несумњиво, да се у случајевима, када задругари не могу више да живе заједно у задрузи, истима пружи могућност да уколико је могуће пре расчисте међусобне имовинске односе у задрузи. Успоравање распада задруге у таквим случајевима може довести и до тешких криминала.

Шта треба учинити за убрзање поступка око деобе нарочито с обзиром на деобе задругара? Како нови грађански законик није још дефинитивно завршен могло би се предложити, да он донесе одредбе о обавезној надлежности избраног суда у случају деобе задругара. Овом предлогу може се приговорити прво то, да ће протећи још доста времена до публикације и увођења у живот новог Грађанског законика. С друге стране оправдан би био и приговор, да је незгодно у једном законнику, који треба да регулише материјално право, доносити одредбе процесуалне природе. — Може се ставити и предлог, да се у нови Грпп унесе допуна, којом би се уредило питање обавезног избраног суда нарочито за деобу задруга и питање надлежности власти за лични став избраног суда. Овом предлогу може се приговорити ово. Грпп. треба да регулише поступак у колико он има да важи на територији целе Државе. У њега не треба да буду унете одредбе, које имају значај и примену само у појединим крајевима. Задруге су исчезле у многим крајевима наше Државе, те ни прописи којима би се регулисавао поступак при деоби задруга не треба да буду садржани у

Грпп. — По моме мушљењу најпогодније је једном допуном Уводног законика *изрично оставиши у важности члан 29 Уредбе о убрзању рада*. Тиме би се избегле и несугласице код судија по овом питању и сукоби између судске и управне власти у погледу надлежности, који се већ јављају и који могу да имају и нежељених последица. И најзад тиме би се помогло онима, којима је даљи опстанак у задрузи онемогућен, да што пре дођу до свога парчета земље, а судови би се у овим крајевима растеретили многих парница, које могу бити и врло компликоване и трајати дуго, нарочито ако се тражи да сам парнични суд врши и саму деобу задруге¹⁾.

¹⁾ Пошто је овај чланак већ био написан изашао је у фебруарском броју „Архива за правне и друштвене науке“ чланак г. Милорада В. Кукољца, судије из Г. Милановца, у коме се расправља о истом питању. Г. Кукољца стоји на противном становишту. Он налази да чл. 29 Уредбе остаје у важности. До овог гледишта г. Кукољца долази са разлога, што Уводним законом није изрично укинут пропис члана 29 Уредбе о убрзању рада, даље, што, по њему, Грпп у својим §§ 672—692 није регулисао изрично питање деобе задружне имовине, и најзад са разлога, што је образложењем Министарства правде уз Уводни закон остављен у важности чл. 29 Уредбе и § 434 срп. Гр. пост. Гледиште г. Кукољца, и поред све симпатичности његове аргументације, тешко да се може одржати. Уводни закон укинуо је све одредбе других закона, уредаба и наредба, које имају цивилно-процесуалну природу. Баш супротно ономе што тврди г. Кукољца, Уводни закон изрично је оставио на снази само оне раније прописе, које је изрично поменуо. Према томе прописи који нису изрично тим Законом остављени на снази укинати су. Тешко је примити и разлог, да Грпп не регулише питање деобе задружне имовине. У одељку Грпп, који наводи г. Кукољца, говори се уопште о поступку пред изабраним судом у свима случајевима, који могу доћи пред избрани суд, па следствено томе тиме је регулисано и питање деобе задругара. Не видим разлог, са кога би се нарочито одвајало и у закону истицало питање деобе задругара од осталих случајева, где има примену избрани суд. Најзад што се тиче примедбе г. Кукољца да образложење Мин. правде Уводног закона оставља на снази и чл. 29 Уредбе и § 434 срп. Гр. пост. ваља имати у виду, да образложење Министарства правде не предвиђа остављање на снази ни чл. 29 Ур. о убрз. рада ни § 434. гр. пост.

Бурђе Г. Маринковић, судија окруж. суда за град Београд.

ПРВО РОЧИШТЕ ПО НОВОМ ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ (§§ 334—337)*

Одређивање првог рочишта за усмену расправу врши претседник већа, коме је правна ствар упућена, ако је за расправу надлежно веће, иначе судија појединац (§ 325 ст. 1). Чим прими тужбу претседник већа, ако мисли да тужба није допуштена: 1) због ненадлежности суда, 2) или због недостатка бити парничном странком, 3) или због парничне неспособности, 4) или потребног законског заступања тужиоца или туженика, — изнеће пред веће да о томе одлучи. Ако је за расправљање надлежан судија појединац, он ће о томе сам решити. Веће, односно судија појединац, наведена појављена питања решиће на тај начин, што ће издати потребну наредбу по званичној дужности да се недостатци отклоне ако могу, иначе ће тужбу закључком одбацити (§§ 325 ст. 2, 107, 39, 40 ст. 1 и 41-1).

Суд ће у свако доба по службеној дужности узимати у обзир, да није допуштен редовни правни пут, да већ тече парница, да је ствар правноснажно пресуђена (§§ 325 ст. 2 и 40 ст. 1). Да ли ће претседник већа односно судија појединац, ако наступи један од ових случајева одбацити тужбу као за случајеве у § 325 ст. 2? За случај да се посумња, да није допуштен редован правни пут, *Др. Аранђеловић* мисли, да ће се и о томе решити пре првог рочишта и тужба одбацити. То мишљење заступа и *Горшић* а и *Верона* и *Зуља*. За случајеве да већ тече парница или да је ствар правноснажно пресуђена, *Др. Аранђеловић* наводи, да изгледа да и у овим случајевима треба тужбу одбацити без одређивања првог рочишта. *Верона* и *Зуља* и за ова два случаја мисле „да све оно, на шта суд мора да пази по званичној дужности у сваком стању парнице смије и мора узети у обзир и при одређивању првог рочишта, у колико постоје несумњиво подаци за одбацавање тужбе због ова два случаја“. По на-

* При овоме раду служили смо се следећим коментарима: Грађанско-процесно право Краљевине Југославије од *Др. Драгољуба Аранђеловића*, проф. Универзитета — три књиге; Коментар Грађанског Парничног Поступка од *Др. Фрање Горшића*, — две књиге; *Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama s komentarom i sudskim rješidbama* од *Др. Ante Verone*, проф. Економске-Комерцијалне Виоке Школе, бившег подпредседника Стола седморце В. у Загребу и *Др. Srečka Zuglie* проф. Универзитета у Загребу; и Теоретско-практични приручник југословенског парничног поступка од *Др. Hugo Verka*. Ова четири дела, права су ризница за упознавање новог парничног поступка. Својом савршеном техничком обрадом омогућавају брзо упознавање са поједином материјом, као и врло брзо сналажење у доста обилном броју прописа овог новог законика.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

шем мишљењу ово питање није од великог практичног значаја. Из саме тужбе никад се не може видети да о тој истој ствари већ тече парница или да је ова ствар правноснажно пресуђена, нити ће пак то тужилац навести.

Прво ће се рочиште тако одредити да између доставе тужбе и позива за прво рочиште буде од прилике рок од петнајест дана. При томе ће се пазити на време, које је вероватно потребно за достављање. Према томе рок може бити и дужи од петнајест дана, а може бити и краћи, тако да у хитним случајевима може бити само двадесет и четири сата (§ 326).

Прво рочиште одређује се кратком одлуком на самој тужби, против које нема места засебном правном леку (§§ 194 ст. 2 и 325 ст. 2).

Позивање за рочиште врши се достављањем одлуке о одређивању рочишта тужиоцу и туженику. Ова одлука у ствари је позив у коме је назначена правна ствар, место, дан и сат рочишта. За тужилачку страну ова одлука (позив) достави ће се готово увек његовом заступнику, адвокату. Ово с тога, што већ саму тужбу мора да потпише адвокат (§ 175 т. 3), који ће редовно (али не мора) бити и заступник тужиоца. Поред одлуке (позива) тужиоцу, односно заступнику, доставиће се и рубрика спора. Ова рубрика, по нашем мишљењу, има само то практично својство, што судска писарница у одлуци (позиву), који се доставља тужилачкој страни, неће ни назначавати правну ствар, већ на месту одређеном за то назначити: „као у рубрици“.

Туженик се позива на прво рочиште доставом одлуке (позива) заједно са преписом тужбе и прилога. У исто време у позиву ће се туженику наредити, да у случају ако се парница мериторно не реши на првом рочишту, најдаље до подношења одговора на тужбу именује адвоката као заступника у парници, јер ће се сва писмена поднесена без потписа адвоката одбацити и сматрати као да је туженик изостао од сваког рочишта на које приступи без адвоката (§ 128). Туженику се може још у позиву наложити, да донесе извесне тачно означене исправе, обавештајне ствари или предмете увиђаја (§ 324 т. 1). Достава преписа тужбе са прилозима и позива туженику се мора извршити лично и на начин прописан у §§ 302 и 303 гр. п. п.

Поред позива странкама, суд може наредити, ако је то тужилац у тужби предложио, да се за прво рочиште добаве исправе, обавештајне ствари или предмети увиђаја, који се налазе код јавне власти или јавног бележника, ако то странка без учешћа суда не може добавити (§ 324 ст. 1 т. 2 и ст. 2). Верона и Зуља мисле, да председник, односно судија појединац, ово може наредити по званичној дужности у вршењу управљања расправом (§ 247) и ако тужилац то

није у тужби предложио. Тако исто на прво рочиште могу се позвати и сведоци у тужби именовани, а који имају посведочити истинитост чињеничних навода (§ 324 т. 3). Законски пропис о овом прибављању исправа и позив сведока још за прво рочиште, по мишљењу *Горшића*, од важности је само за поступак пред среским судовима, пошто је циљ првог рочишта ограничен. Странке могу то тражити а суд издати потребне наредбе о томе после првог рочишта за главну усмену расправу.

Прво рочиште почиње оглашењем ствари (§ 197 ст. 1). У записнику ће се, у сврху таксених прописа, означити сат почетка и свршетка рочишта. По *Верони* и *Зуљи*, рочишта се могу огласити тачно у оно време у које су одређена, дакле ако су одређена у 8 сати, тачно у 8 сати. Против стране која у моменту проглашења није присутна може се донети пресуда због изостанка (о чему ће ниже бити говора) (§ 492).

Шта бива ако су странке присутне у суду у одређен дан и сат, а суд не почиње прво рочиште, било што је претседник већа или одређени судија спречен, или из других разлога? Да ли се једна или обе странке могу после чекања од неколико часова удаљити и да ли у том случају може настати мировање поступка или доношење пресуде због изостанка? Закон о томе ништа не говори, нити смо могли наћи код коментатора решење овог питања. По нашем мишљењу ово питање може се решити практично на тај начин, што ће суд мало причекати недошавшу странку и не отпочињати рочиште баш тачно у одређени сат, исто као што ће, и у случају да су обе странке дошле, причекати ако судија одређени за прво рочиште не буде могао да отпочне рочиште баш у тачно одређени час. Разуме се, да ни у једном ни у другом случају та сачекивања не треба да се тако протежу и злоупотребљавају те да одређивање сата за рочиште изгуби свој правни и практични значај. Расправа на првом рочишту је јавна (§ 325). Странке не морају бити заступане адвокатом (§ 128 ст. 2).

Предмет првог рочишта. Циљ је првог рочишта да се по могућству што брже, лакше и без парничења пред једним судијом правна ствар дефинитивно оконча, или ако се и не оконча, да се учине извесне припреме и расчисте нека споредна процесуална питања, како би се на главној усменој расправи могло што лакше претресати само главно спорно питање и донети пресуда. Стога је законодавац тачно определио и таксативно навео шта се сме износити на првом рочишту и о чему се може расправљати (§ 334).

После оглашења ствари суд ће преслушати обе странке о њиховим предлозима (§ 241). Претходно суд може по предлогу или по званичној дужности покушати да се странке

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

поравнају потпуно или само о појединим спорним чињеницама (§ 282 ст. 1 и 334 ст. 2). Не успели се са поравнањем, тужилац ће изложити тужбу коју је већ писмено поднео. Тако већ поднету тужбу тужилац може на првом рочишту и преиначити, али само са пристанком туженика. Сматра се да такав пристанак постоји, ако се туженик упусти у расправљање по преиначеној тужби а да се не противи преиначењу (§ 330 ст. 2). Тужилац може тужбу са пристанком туженога повући а ако туженик није дошао и без његовог пристанка (§ 332 ст. 1). Тако исто може се тужилац одрећи свог тужбеног тражења (§ 490). О повлачењу тужбе и одрицању захтева у тужби као и о повлачењу тужбе биће ниже опширније изложено.

Не буде ли тужилац тужбу ни повукао, нити се свога захтева одрекао, а туженик не буде имао да изнесе ни један приговор нити да стави какав предлог, судија, коме је поверено држање првог рочишта, одмах ће на рочишту наложити туженику закључком да одговори на тужбу, у року који му одреди, а који не сме бити дужи од четири недеље (§ 338 ст. 1).

После излагања тужбе од стране тужиоца, туженик ће ставити евентуалне приговоре који спречавају поступак као и учинити друге предлоге који се смеју на првом рочишту износити.

Прво рочиште одређено је само за следеће приговоре, предлоге и одлуке:

- 1) Да се покуша поравнање (§§ 282—284);
- 2) Да се пријави приговор недопустивости редовног правног пута (§§ 40 ст. 1, 334 ст. 2 и 335 ст. 3);
- 3) Да се пријави приговор ненадлежности суда (§§ 41 ст. 2 и 335 ст. 1 и 2); и то: а) отклоњиве (§ 101 ст. 1, 2 и 4) и б) неотклоњиве (§ 101 ст. 3);
- 4) Да се пријави приговор да већ тече парница по истој ствари (§ 328 ст. 1 и 335 ст. 3);
- 5) Да се пријави приговор да је ствар правноснажно пресуђена (§ 335 ст. 3 и § 507);
- 6) Да се прими изјава претходника (ауктора) (§§ 123-125 и 336);
- 7) Да се стави предлог да се обезбеде парнични трошкови (§§ 160-162 и 334 ст. 3);
- 8) Да се дозволи преиначење тужбе (§§ 330 ст. 2 и 3 и 334 ст. 3);
- 9) Да се дозволи повлачење тужбе (§ 332);
- 10) Предлог да се тужба одбаци, зато што која странка нема способности да буде странка (§§ 102 ст. 1 и 334 ст. 3);

11) Предлог да се тужба одбаци зато, што која странка нема парничне способности (§§ 102 ст. 2 и 334 ст. 3);

12) Предлог да се тужба одбаци за то што лице које приступа као заступник, није за то овлашћено (§§ 105, 107, 139 и 334 ст. 3);

13) Да се спорна ствар сврши пресудом на основу (§§ 491, 493 ст. 2 и 362); одрицања.

14) Да се спорна ствар сврши пресудом на основу признања (§§ 490 и 493 ст. 2);

Да се спорна ствар сврши пресудом на основу изостанка (§§ 492, 493 ст. 2, 496 у в. 262 ст. 3) и

16) Мировање поступка (§ 234).

Да расмотримо сада, како се сваки од напред наведених случајева, ако се појаве на првом рочишту, расправља и одлучује. Тако исто видећемо, ко о поједином случају има да одлучи, ако се појави, да ли судија који води прво рочиште или веће односно судија појединац за спорове до 30.000.— динара.

1) **Покушај поравнања.** Суд може на првоме рочишту, по предлогу или по службеној дужности, покушати да се странке поравнају потпуно или само о појединим тачкама. Ако дође до поравнања, треба да се садржина његова стави у расправни записник (§ 282 ст. 1). Састављени записник показаше се странкама, да га прегледају или ће им се прочитати, па ће га оне потписати (§ 275 ст. 1). Потом ће записник потписати (оверити) судија који руководи првим рочиштем и записничар (§ 276 ст. 3). У § 282 каже се да суд *може* покушати поравнање, што значи да не мора. Међутим у §-у 334 ст. 2 каже се, да је прво рочиште одређено за то, да се покуша поравнање. Пропис §-а 282 налази се у глави, која говори уопште о поравнању, које се може покушати на главној усменој расправи. Према томе, мислимо, да пропис § 334, који говори специјално о првом рочишту, треба тако разумети, да суд има да покуша поравнање. То је било и по старом српском грађ. поступку. *Горшић* је противног мишљења. Наводи *Клајна*, који препоручује судовима врло дискретно устручавање у стварима судског поравнања, већ стога, што је судија орган вршења судске власти, јудикатуре, а не посредни или мировни судија, па би се његово настојање да се стране поравнају могло схватити као плашење и бегство од суђења. Мислим да овако схватање судске дужности не би одговарало нашим социјалним приликама, где треба да владају погледи, да је бољи и мршав мир него дебела парница, па макар била заснована и на неустрашивом правном знању. У прилог овога мишљења иде и пропис ст. 3 § 282, који дозвољава могућност одлагања самог рочишта због предложеног поравнања једне стране или због започетих преговора о поравнању.

Поравнање се може учинити зависним од полагања условне заклетве, за полагање које се мора одржати рочиште (§ 283). Странкама ће се на захтев о њиховом трошку издати отправак записа о поравнању. Препис поравнања издаје судска писарница (§ 87 ст. 3 з. о у. с.).

Трошкови склопљеног поравнања сматраће се као узajамно пребијени, ако у њему није што друго условљено (§ 149 ст. 1).

Садржина судског поравнања просуђује се по прописима приватног права. Судско поравнање није никаква одлука парничног судије, па према томе оно не може сачињавати правноснажно пресуђену ствар. Судија пред којим се поравнање склапа, треба добро да пази да не буде уговорено нешто што по материјалном праву није допуштено, испуњиво или обавезно. С тога није допуштен *excerptio rei iudicatae*, већ само материјални приговор новације, т. ј. *excerptio rei transactae*. (*Горшић* § 616 и 617). Ма да судско поравнање служи као извршни наслов, оно ипак не представља правноснажно решење спора (*Верона-Зуља* 396). Према овоме поравнање нема снагу извршне судске пресуде како је било предвиђено у § 146 ст. 1 старог срп. гр. п. п. Међутим *Аранђеловић* каже: „Ако би се доцније поднела тужба о истом оном захтеву, о којем је судско поравнање закључено, онда се тужба, услед истакнутих приговора а и по службеној дужности, у сваком стадијуму поступка има закључком одбити, сходно примењујући став 3 § 335 и став § 507“. Ови пак законски прописи говоре само о „стварима правноснажно пресуђеним“ и „правноснажности пресуде“ а нигде о поравнању судском, те не изгледа, да према садањем законском стању ово мишљење може опстати.

На крају да напоменемо да се странке могу, не само на првом рочишту, већ и у свако доба поравнати, све док се не изрекне пресуда и ова не постане правноснажна.

2) **Приговори недопустивости редовног правног пута (апсолутна ненадлежност)**. На првом рочишту може се поред осталог пријавити приговор недопустивости редовног правног пута (§ 334 ст. 2). Не буде ли пријављен овај приговор, а појави се сумња да он постоји, закон наређује, да ће суд у свако доба по службеној дужности, узимати у обзир, да није допуштен редован правни пут (§ 335 ст. 3). Ако је правна ствар поднесена суду одузета од судске власти редовних судова, онда ће суд у сваком стању поступка, изрећи недопустивост редовног правног пута и ништавност већ проведеног поступка (§ 40 ст. 1). Према томе, као што смо и раније навели, претседник већа, односно судија појединачно, може још при одређивању првог рочишта, тужбу одбацити због недопустивости редовног правног пута (§ 40 ст. 1). Не буде ли то учињено тада, може тужени тај приговор

пријавити на првом рочишту. На првом се рочишту овај приговор само пријављује, и судија који руководи првим рочиштем, не може о томе приговору решавати нити се о њему на првом рочишту може расправљати. За решавање овога приговора надлежно је веће. О овом приговору веће решава после усменог расправљања о томе, које расправљање може бити одвојено или уз главну ствар (§ 356 ст. 1). Закон не каже, да ли ће, у случају спора, за који је надлежан судија појединац, овај моћи расправљати и одлучити одмах на првом рочишту о овом приговору, или ће то моћи урадити тек после усмене проведене расправе одређене за расправљање о приговорима, било одвојено било уз главну ствар. Мислимо, да судија појединац о овоме приговору не може расправљати и решавати на првом рочишту, јер то закон не наређује, као што је наведено у ст. 3 § 334. На првом се рочишту овај приговор само пријављује и ништа више. Приговор недопустивости редовног правног пута може се ставити у свако доба, па и после првог рочишта, све док се спор не оконча извршном пресудом. Закључком ће се на првом рочишту наложити туженику да одговори на тужбу и ако он буде пријавио приговор недопустивости редовног правног пута. Не буде ли одређено одвојено расправљање о овом приговору, тужени ће у одговору на тужбу навести и оне околности које поткрепљују овај приговор и означити доказна средства за утврђење оправданости овог приговора (§ 338 ст. 2).

3) **Приговор о ненадлежности Суда.** Нови грађански парнични поступак разликује две врсте ненадлежности. Једну ненадлежност, која се може уклонити изричним споразумом странака, тако зв. отклоњива или пророгабилна ненадлежност (§§ 101 ст. 1, 3 и 4), и друга, неотклоњива или непророгабилна апсолутна ненадлежност, т. ј. она, која се не може уклонити ни изречним споразумом странака (§ 101 ст. 3). Туженик може на првом рочишту пријавити како једну тако и другу врсту ненадлежности. Само о неотклоњивој ненадлежности суда, може се по службеној дужности на првом рочишту претресати и на основу тога донети закључак о обустави поступка, док отклоњиву ненадлежност суд не може узимати у обзир, по службеној дужности. На случај отклоњиве ненадлежности, суд постаје надлежан и тиме, што се туженик упусти у усмено расправљање о главној ствари, а није благовремено изнео приговор о ненадлежности суда (§ 101 ст. 4). Благовремено пријављивање приговора отклоњиве ненадлежности јесте до свршетка првог рочишта. Закон је категоричан: приговор ове ненадлежности мора се пријавити на првом рочишту. После тога може се узети у обзир само неотклоњива ненадлежност (§ 335 ст. 1 и 2). Сем тога о отклоњивој ненадлежности не може се расправљати и одлу-

чивати на првом рочишту. О томе може донети одлуку само веће, односно судија појединац, после проведене усмене расправе о томе приговору, било одвојено било уз главну ствар. Да напоменемо још, да на случај како једне тако и друге ненадлежности суд може тужбу одбацити још при оцени тужбе пре одређивања првог рочишта (§ 40 ст. 1, и ст. 1 и 325 ст. 2).

У новом поступку има једна врло корисна новина. У § 357 се предвиђа, да ако тужена страна изнесе приговор ненадлежности, може тужилац предложити, да суд, ако уважи тај приговор, спроведе тужбу ономе суду који тужилац означи, што ће суд усвојити, сем случаја очевидне ненадлежности и тога другог суда. Овим је отклоњен евентуални ризик тужиоца, да му тужба буде одбачена, чиме би претрпео штету како у такси, тако и у погледу губитка евентуалног рока за покретање парнице. *Верона-Зуља* наводе, да ће тужилац већ у тужби моћи ставити предлог да се тужба због надлежности не одбацује по § 325, него да се по § 357 спроведе надлежном суду (*Верона-Зуља* стр. 69). Ако би се ово усвојило, тужба не би могла бити никад одбачена због тога, што је поднета ненадлежном суду, а што би било само од користи за парничаре.

4) **Приговор да већ тече парница.** Како се о једној истој правној ствари, не може једновремено водити спор на два места, то ако се овај случај ипак деси, туженик може на првом рочишту пријавити овај приговор (§ 334 ст. 2). Сем тога, ако туженик и не стави овај приговор, суд је дужан, да у свако доба, па и на првом рочишту, по службеној дужности, узима у обзир, да о истој ствари већ тече парница (§ 335 ст. 3). Парница почиње тећи доставом тужбе туженику (§ 327 ст. 1), а последица тога што парница већ тече, јесте та, што се за то време не сме ни код тога, нити код кога другог суда повести друга парница о изнесеном захтеву. Тужба која се за време док тече парница поднесе о истом захтеву, одбациће се по предлогу или по службеној дужности (§ 328 ст. 1). Према томе, ако туженик истакне овај приговор на првом рочишту, и исти се установи, тужба ће се одбацити. Закључак о овом одбачају не може донети судија који руководи првим рочиштем, већ само веће, и то после проведене расправе, било одвојено, било уз главну ствар. Да ли судија појединац, ако правна ствар спада у његову надлежност (вредност до 30.000.—), може на првом рочишту расправљати и одлучивати о овом приговору? Као и за случајеве под 2) и 3), мислимо да се и овај приговор само пријављује на првом рочишту. Расправљати и одлучивати о њему, судија појединац може тек после проведене усмене расправе, одређене било само за приговоре, било уз расправу о главној ствари (§ 356 ст. 1).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

5) **Приговор да је ствар правноснажно пресуђена.** (res iudicata). Исто као и за приговор, да већ тече парница, може тужени на првом рочишту пријавити и приговор да је ствар правноснажно пресуђена (§ 334 ст. 2). И о овој процесној сметњи суд мора да води рачуна по службеној дужности у свако доба (§ 335 ст. 3 и 507 ст. 2). У погледу одбацивања тужбе због ове процесуалне сметње, расправљања и надлежности ко то има да учини вреди оно исто што смо казали и за приговор под 4). Правноснажно је ствар пресуђена онда, када се пресуда не може више побијати правним леком (§ 507 ст. 1). Осим пресуде могу у овом смислу бити правноснажни платни налози и коначни закључци (§§ 553, 643, 651, 654 и т. д.) Да би приговор пресуђене ствари био основан, мора да постоји како једнакост тужбеног тражења, тако и једнакост тужбеног основа за оба тражења (*Верк I 118*).

6) **Примање изјаве претходника (ауктора).** Ко буде тужен као поседник (држалац) које ствари или којег стварног права, а у парницу неће да се упусти, јер тврди, да држи у име неког трећег има одмах, чим му је достављена тужба, позвати ово треће лице (претходника) да се на првом рочишту, одређеном пред парничним судом, изјасни о своме односу према спорном предмету или спрам тужбеног захтева. Ово позивање претходника као и позив бивају доставом поднеска, који ради образложења тога позива треба да садржи потребно обавештење о поведеној парници. Један примерак овог поднеска доставиће се тужиоцу још пре првог рочишта (§ 123).

Ако туженик хоће да се ослободи парнице у овом случају треба да пожури са својим позивањем претходника тако, да чим прими тужбу, одмах преко суда ауктора извести о томе, како би он сам-ауктор могао бити позван за прво рочиште. Именовање и позивање ауктора врши се поднеском у три примерка, тако да се један примерак достави ауктору, други тужиоцу а трећи за суд. Поднесак мора бити потписан од сгране адвоката, ако се поступак води пред зборним судом. Ако претходник, који је уредно позван на прво рочиште, не дође, или ако на првом рочишту оспори тврђење тужениково, или ако се на првом рочишту у опште не изјасни, туженик се може ослободити тужбе намирењем тужиоцевог тражења, односно пресудиће се спор (§ 125 ст. 1). Ако, пак, претходник дође на прво рочиште и призна да стоји одношај који туженик тврди, онда он може, по пристанку туженика, ступити на место њега као странка у парници, а судија одмах на првом рочишту закључком ослободити туженика на његов предлог (§§ 124 ст. 1 и 3 и 336). (Ако туженик не стави овај предлог или не дође на прво рочиште, види *Верона-Зуља* 200 страна став 1). Тужиоцев пристанак за то потребан је само у толико у колико он

ставља и захтеве којих постојање не зависи од питања, да ли туженик држи ствар или право у име претходника (§ 124 ст. 2). Не буду ли тужилац и туженик пристали да ауктор преузме парницу, већ ставе своје приговоре, по мишљењу *Горшића* и *Вероне-Зуље*, судија који руководи првим рочиштем не може о томе одлучивати него веће, пошто на првом рочишту може само да се прими изјава именованог претходника (§ 334 ст. 2), а само ако се сви сложе може донети закључак о ослобођењу туженика у смислу § 336. (А може ли судија појединац? Нисмо могли наћи одговор, а мислимо да не може без одвојене расправе о том или уз главну ствар). Не дође ли на првом рочишту до споразума о преузимању парнице од стране претходника, онда се туженик не може даље опирати упуштању у парницу (§ 124 ст. 8).

7) **Да се стави предлог за обезбеду парничних трошкова.** Ако није државним уговорима што друго наређено, дужни су иностранци кад туже у нашој држави, на захтевање туженика обезбедити парничне трошкове. Тужилац странац не мора давати ово обезбеђење ако ни наши држављани по законима државе којој тужилац припада нису обавезни давати обезбеђење; ако тужилац странац има довољно имовине у нашој земљи или интабулисаног потраживања; код тужби у брачним парницама; код меничних, чековних и мандатних тужби; код против тужбе као и код тужбе подигнуте услед јавног позива суда. О томе какви закони постоје у другој држави у погледу обезбеђења трошкова, обавезно објашњење даје Министарство Правде (§ 159). Закон каже да само туженик може тражити ово обезбеђење те се то не односи и на споредног умешача. Како сиромашко право може бити признато и иностранцима, *Горшић* тако исто мисли, да се могу ослободити и давања обезбеђења на основу сиромашког права. (Обезбеђење не може се тражити према међународним уговорима, од држављана Аустрије, Белгије, Бугарске, Чехословачке, Француске, Енглеске, Грчке, Италије, Немачке и Пољске — *Верона-Зуља* стр. 243-244. За остале државе види збирку *Пахорукова*). Обзиром на изузетке када се обезбеђење не може од странца тражити, као и обзиром да су готово све суседне државе са нашом закључиле споразуме о нетражењу обезбеђења парничних трошкова, — ови, као и следећи законски прописи о обезбеђењу трошкова ретко ће имати практичне примене.

Наступи ли случај и услови да се може тражити обезбеђење парничних трошкова, туженик је дужан на првом рочишту и пре него што се упусти у расправљање о главној ствари ставити предлог да му се обезбде парнични трошкови, иначе губи право да то доцније тражи (§ 160). Код среског суда овај предлог треба ставити пре него што се туженик упусти у расправљање о главној ствари (§ 537). О

том предлогу расправља се одмах на првом рочишту и доноси закључак да ли се усваја или не (§ 334 ст. 3 и 160 ст. 2). Против овог закључка допуштен је рекурс (§ 608). Закључком ће се одредити висина обезбеђења и рок за полагање истог. Поступак се сматра прекинутим од момента стављеног предлога за обезбеђење па док се исто не положи или предлог одбије (§ 231). Како се полаже обезбеђење (у новцу, хартијама од вредности и т. д. предвиђа § 158). Не буде ли у одређеном року положено обезбеђење, сматра се да је тужба повучена (§ 161 ст. 3). Ако је туженик благовремено ставио предлог за обезбеђење парничних трошкова, није дужан да се упусти у расправљање о главној ствари док се о томе не донесе одлука. Ако се предлог одбије, суд може аредити настављање поступка, не чекајући да закључак постане правоснажан, а против те наредбе нема места засебном правном леку (§ 162). Ако је туженик благовремено ставио предлог за обезбеђење парничних трошкова, није дужан да се упусти у расправљање о главној ствари док се о томе не донесе одлука. Ако се предлог одбије, суд може наредити настављање поступка не чекајући да закључак постане правоснажан, а против те наредбе нема места рекурсу (§ 162).

(Свршиће се)

Dr. Радоје Вукчевић, адвокат.

ЗАШТИТА ЗАКОНА

По § 41 КСП врховни државни тужилац може по службеној дужности, или по налогу министра правде, поднети захтев за заштиту закона против правоснажних одлука и поступака кривичних судова, којима је закон повређен.

По § 357 КСП такав захтев врховни државни тужилац подноси Касационом суду, а „нађе ли Касациони суд да је изнесени захтев за заштиту закона основан, изрећи ће пресуду да је у кривичном предмету побијеним решењем, наредбом, радњом, извршеним поступком или изреченом пресудом — повређен закон.“

У предмету Кре 68—34 Врховни државни тужилац је искористио своје право из § 41, а Касациони суд је поступио по другој алинеји § 257 КСП. Одлука Касационог суда да је закон повређен нема по правилу никаквог дејства према оптуженику, а оптуженик у овом случају мој је лични пријатељ, који својим несобичним држањем у процесу, својом агилношћу и устрајношћу заслужује сваку пажњу.

Кад би се радило само о конкретном случају било би излишно на њему се задржавати, али се ради о правном

принципу, који је судбоносан за даљу сутску праксу по једном кардиналном питању.

Конкретан случај био је следећи: Оптужени је, поред осталог, изнео, да је тужилац у своју корист утајио новац поверене му организације, а да је такође правио фалсификате извештаја и записника. Како је тужилац своју службу вршио на основу законског овлашћења иако није био држ. чиновник, то се он ипак у погледу крив. одговорности таквим сматра по сили тачке 3 § 14 К. З.

У његовој радњи: утаје повереног му новца, постојало би несумњиво дело из § 319, а у његовој радњи фалсификовања дело из § 214 или 215 К. З. И једно и друго дело гоне се по дужности, те у погледу њихове доказаности вреди друга алинеја § 311 К. З. По том законском пропису „ако је предмет клевете кривично дело за које се гони по службеној дужности истинитост чињеница доказује се правноснажном осудом за то дело надлежног суда.“

Из пресуде Касационог суда произилази, да је закон у томе повређен „што првостепени суд није по делима утаје и фалсификата која су предмет клевете поднео пријаву државном тужиоцу и сачекао извршност одлуке суда, а до тада застао са поступком по тужби за клевету.“ Ово са разлога што су у питању дела, која се гоне по службеној дужности, која се само пресудом доказују, и која су по § 89 КСП све власти дужне пријавити ради даљег поступка.

Да ли је гледиште Касационог суда у складу са законом може се одговорити само онда, кад се расправи питање: какав је смисао § 311 К. З.? Тај законски пропис заиста тражи да се истинитост чињеница кривичних дела, која се гоне по службеној дужности доказује само правноснажном пресудом. Ипак није јасно да ли у време суђења мора постојати, ако не таква пресуда а оно бар пријава за дело.

Нашем крив. закону недостаје одредба из § 191 немачког крив. закона, по којему је рађен, а по којој одредби поступак за клевету застаје док се оконча поступак за дело које је предмет клевете. Закон о штампи такву одредбу садржи у чл. 77 а она се путем правне логике проналази, делом у § 304, а делом у другој алинеји § 311 К. З. која је унета у зак. пројект тек 1922 године.

По § 304 К. З. извињавајућа заблуда исључује казну, те је по том пропису ослобођење од казне могуће и онда, када постојање дела није доказано пресудом, али је доказано да је поступак вођен. Разуме се ослобођење не би уследило услед доказаности навода, јер не постоји правноснажно осуда, већ услед заблуде, па и кад постоји апсолуторна пресуда по том делу.

Из тога произилази да ће се и по нашем закону застати са поступком за клевету, ако се докаже да је поведен по-

ступак за дело које чини предмет клевете. Значи друга алинеја § 311 К. З. не може се разумети тако, да је оптужени дужан свој навод доказати правноснажном пресудом, која мора постојати у време суђења. Али свакако ако у то време не мора постојати пресуда о делу, мора постојати бар пријава за то дело, пријава, а не и предложени поступак.

Ми ни за ову тезу не можемо указати на јасан текст закона, али нас на такав закључак упућује законик, смисао и изворник нашег закона. Није законодавац у питању доказивости одвојио кривична дела која се гоне по службеној дужности од оних, која се гоне по приватној тужби или предлогу, да би власт наморао на поштовање § 89 КСП, већ искључиво за то, да би част појединаца код тежих напада јаче заштитио. Навод да је извесно лице утајило своје другу златан сат (§ 18 К. З.) моћи ће се доказивати сведоцима, али навод да је оно од тог друга сат украло (§ 316 К. З.) или убило га (§ 167 К. З.) моћи ће се доказивати искључиво правноснажном пресудом. Кад је у питању веће правно добро, онда и заштита мора бити јача. Кад се ради о јачем нападу, он несумњивије има бити доказан, а на ову законодавчеву вољу јасно упућују и остали прописи из исте главе.

Поред овога изворни закон, по којему је знатним делом наш рађен, захтева не пресуду, већ пријаву, која мора постојати до дана суђења, како би суд донео одлуку о везивању предмета. Ако се докаже да у време суђења таква пријава постоји, а суд ипак по клевети донесе пресуду, пре него се предмет клевете расветли, онда је ван сваке сумње закон повређен. Нема ли у то време такве пријаве, суд и поред прописа § 89 који има сасвим други смисао, није дужан са суђењем застати, пријаву подносити, или предмете везати, јер да би их везао, потребно је да постоје оба, т. ј. не само тужба за клевету, већ и пријава за дело које је предмет клевете.

На стр. 518 свог дела: *Strafrecht* Лист каже: *Када је ради отварања крив. поступка код власти пријава подигнута са поступком и пресудом по клевети застаје се до одлуке о неотварању поступка или о окончању истог.* Исто гледиште још јасније изражава Ебермајер у свом чувеном Лајпцишком коментару (стр. 629). Он за ово спајање захтева „*сазнање о предатој пријави.*“

Из обе групе аргумената произилази, да пријава мора власти бити предата и суд о томе обавештен, како би могао са поступком по тужби застати до одлуке по пријави. Приватним лицима не стоји ништа на путу да крив. дело сходно § 90 КСП пријављују, особито онда кад су у њихова постојања, не само уверени већ се таквом пријавом и бране, односно своју крив. одговорност искључују.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Одлука Касационог суда не дели изложено гледиште, и мора се признати да њу законска нејасност у многоме оправдава. Према њој није потребно да у време суђења постоји поднета пријава, већ је довољно саопштење, односно пријава суду на самом дану претреса. Ово са разлога што је суд по § 89 КСП дужан о таквој пријави обавестити државног тужиоца, и до окончања поступка по тој пријави сачекати са поступком по тужби.

Буде ли се у одбрану ове тезе пропис § 90 супротставио пропису § 89 КСП а довео у везу са § 139 К. З. онда се може рећи, да приватна лица не морају пријаве давати или неће то да чине ради евентуалне опасности из последњег зак. прописа. Таквој одбрани може се поред изнетих разлога приговорити и са читавим низом примера, који би фатално завитлали изнад главе појединаца, или парирали свако дејство прописа о клевети.

У Среском суду за град Београд постоје стотине тужби са београдске периферије, којима поједина лица траже сатисфакцију противу долозних изјава својих ближњих, да су абортирале, да су родоскрвљење починиле, да су мужеве или љубавнике тровале, да су своју сабраћу у Христу покрали, да су руке у државне касе предубоко спустили, да су фалсификовали, преварили, уценили, мито тражили, примили и т. д. ad infinitum.

Значило би да се код свих оваквих дела има извештавати државни тужилац ради отварања поступка, иако о тим делима није пре претреса подигнута никаква пријава. На тај начин цела кривична архива Среског суда по делу клевета прешла би у државно тужиоштво, и у том случају ми би у Београду морали имати стотине тужиоца и истражних судија, да расветле: је ли Мара абортирала, мужу отров давала или суседу који никад није тужио кокошку украла, је ли Младен тражио или примио мито, Јован завео непорочну девојку и томе слично, је ли Лазар покрао државне милионе или Драгиша шпијунирао у корист Италије, Јапана или Русије, је ли Сима члан комунистичке ћелије или Милан виртуоз корупције.

Сваки пропис из крив. закона срачунат је на заштиту извесног правног одбора. Част је једно од најугроженијих добара те је законодавчева воља да то добро штити, а не да заштиту илузорном учини. Ако би се са претреса могле ређати пријаве за све предмете клевета — онда тешко да би до тужби због клевета уопште долазило, јер нико не жели да таквом тужбом за мали деликт, противу себе отвара крив. поступак за злочине и тешке деликте, па макар он био невин као што је у Руану невина била Јованка Орлеанка.

Дословну одредбу из друге алинеје § 311 нашег К. З. коју је Касациони суд на изложени начин схватио — не са-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

држи ни један други закон. Ниједна теза по овом проблему није апсолутно сигурна, али свакако теза из пресуде Кре 68/34 нити је најсигурнија, нити је најлогичнија.

Путем захтева за заштиту закона расветљено је у Касац. суду неколико првокласних проблема, а међу њима и питање права приватног учесника на главном претресу. Ипак овај проблем не изгледа ми да је расветљен, па пошто је он од велике важности за даљи судски рад по читавој једној глави из крив. законика, то је дискусија и неизбежна и потребна.

Једно је неоспорно: законодавац је при доношењу прописа друге алинеје § 311 К. З. имао за циљ не заштиту нападача, већ заштиту нападнутих, чије дело мора бити несумњиво (па зато пресудом утврђено) да би се некажњено могло износити. Неоспорно је и то да ниједна власт не може појединце терати у опасност из § 139 К. З. којој се они на овај начин излажу и противу своје воље. А најзад није схватљиво зашто би у погледу заштите закона постојала разлика између обичних и штампарских клевета?¹⁾

Јакша Радовић, судија среског суда за град Београд.

ЗАБРАНЕ И НОВИ ГРАЂ. ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

Ступањем на снагу законика о судском поступку у грађанским парницама 1 јануара ове год. није у потпуности престао да важи стари грађ. суд. пост. То због тога, што нови грађ. пар. пост. не регулише забране и остала средства обезбеђења, већ то препушта закону о извршењу и обезбеђењу, који није још ступио на снагу. А чл. 2 уводног закона каже: „Кад нови закон о судском поступку у грађанским парницама добије обавезну снагу, престају важити сви прописи других закона, уредаба и наредаба о предметима, који су уређени тим новим закоником, у колико нису овим уводним законом остављени на снази“. Уводни закон у цитираном члану предвиђа, да ће за оне правне материје, које нису регулисане новим грађ. пар. пост., важити стари грађ. суд. пост.

Ствар на први поглед изгледа јасна и проста. Али привођењем у живот показало се да није тако. Одмах се појавило питање, у којој ће се мери примењивати стари грађ. суд. пост. на забране и остала средства обезбеђења.

Одговори на постављено питање нису једнодушни, већ се непомирљиво разилазе. По једнима стари грађ. суд. пост.

¹⁾ Чл. 77 Зак. о штампи гласи: „Ако се о крив. делу изнетом у клевети путем штампе већ води крив. поступак, иследни судија ће застати са вођењем истраге, али ако је ова свршена, суд ће застати са суђењем док не изађе извршна судска одлука о том предмету. Овај застој поступка прекида застарелост до извршности одлуке.“

има се примењивати на забране и остала сред. обезбеђења у потпуности и без ограничења. Разлози за ово мишљење били би: средства обезбеђења нису предвиђена и регулисана новим грађ. пар. пост., па у смислу чл. 2 уводног закона на њих се има применити стари грађ. суд. пост. у потпуности.

По другом мишљењу стари грађ. суд. пост. има се применити само у питањима претпоставака и допустивости средстава обезбеђења, јер само ту материју не предвиђа и не регулише нови грађ. пар. пост. Према томе у питањима: оцене доказа, форме решења и осталих одлука, трошкова, правних лекова и начина достављања код забрана и осталих средстава обезбеђења има се примењивати нови грађ. пар. пост., пошто он ту материју предвиђа и регулише. Према овоме: прописи новог грађ. пар. пост. који регулишу ову материју дерогирани су прописе старог грађ. суд. пост. који о истим питањима говоре.

Иако је и ово мишљење примамљиво ипак налазимо, да је прво мишљење тачније и да код забрана и осталих сред. обезбеђења треба примењивати искључиво и једино стари грађ. суд. пост. и у питањима претпоставака и допустивости средстава обезбеђења, као и у питањима оцене доказа, форме, трошкова, правних лекова и т. д. Ово због тога, што је овде тежиште питања у средствима обезбеђења и њиховој допустивости и претпоставкама, па кад се та главна питања морају решавати по старом грађ. суд. пост. морају и остала као споредна.

Кад би се прихватило ово друго мишљење, по коме се у питањима претпоставака и допустивости средстава обезбеђења има примењивати стари грађ. суд. пост., а у питањима: оцене доказа, форме, правних лекова и т. д. нови грађ. пар. пост. створио би се у ствари један трећи најновији грађ. суд. пост. који би био комбинација старог грађ. суд. пост. и новог грађ. пар. пост. Тај нови закон створио би судија што се противи принципу поделе власти као и земаљском уставу и законима.

Да би се видела практична страна постављеног питања да наведем један практичан случај, који се у првом месецу живота новог грађ. пар. пост. појавио. — По тражењу пуномоћника фирме Н. Н. одобрена је забрана на покретност фирме Н. Н. Противу овог решења, незадовољан трошковима, формом решења и начином оцене доказа, изјавио је правни лек, који је назвао *рекурсом* пуномоћник поверилачке фирме, у којему тражи: да трговачки суд нападнуто решење поништи. Овакав акт са 12 дин. таксе упућен је суду преко поште. Ако се овај акт сматра као рекурс по новом грађ. пар. пост. акта би се упутила вишем суду на разматрање и решење, а ако се сматра жалбом, није довољно таксиран и онда се има оставити у архиви и сматрати да није ни под-

ношен, и странка би била лишена правног лека, што је у горњем случају и било.

Лице у чију је корист одобрена забрана или прибелешка не може да реализише то своје обезбеђено право ако одобрено обезбеђење не правда. По старом грађ. суд. пост. то се у већини случајева чинило правдајућом тужбом, која се подносила у смислу § 386 грађ. суд. пост, у року од 15 дана од дана примљеног решења о одобреном обезбеђењу, а могла се подићи и касније све док се дужник не послужи правом из § 392 ст. грађ. суд. пост. и одобрену забрану или прибелешку не скине због неправдања. Поступак који се предузимао по правд. тужби звао се у старом г. с. п.: кратак поступак. — У новом грађ. пар. пост. имамо сличну институцију под именом: мандатни поступак и поступак у меничним и чековним стварима. Прописима који регулишу ову материју у новом грађ. пар. пост. укинута су прописи старог г. с. п., који су регулисали суђење по кратком поступку. Па како пропис старог грађ. суд. пост. који налаже правдање забране или прибелешке није укинут, оне се морају правдати, а то се може учинити једино у мандатном поступку, ако се не жели повести редован грађански спор.

Кратак поступак по старом грађ. суд. пост. и мандатни поступак по новом грађ. пар. пост. имају међу собом велике сличности. И једним и другим се иде истом циљу: реализовању једнога права. Решења се доносе без саслушања странака. И један и други се може претворити у редован грађански спор.

Кратак поступак се претварао у редован грађ. спор кад наступе ситуације у закону изрично наведене и дужник то захтева, док се мандатни поступак претвара у редован грађ. спор по сваком приговору учињеном од стране дужника.

У правдајућој тужби се увек назначавало, да се истом правда одређена раније одобрена забрана или прибелешка, па ако су се акта обезбеђења налазила у суду, коме се и правдајућа тужба подноси, акта су се задржавала и сачињавала један предмет. Препоручљиво је и у мандатној тужби којом хоће да се правда једна забрана или прибелешка, назначити да се истом правда забрана или прибелешка, јер ово има своју практичну вредност. Кад се одобри забрана или прибелешка увек се, кад то поверилац захтева, обезбеди и плаћења такса и трошкови. Кад се после то обезбеђење правдало правдајућом тужбом по старом грађ. суд. пост. у осудно решење између осталог улазили су и трошкови раније обезбеђени као и раније положене таксе.

Како је у новом грађ. пар. пост.? Ако се мандатна тужба подигне без назначења да се истом правда забрана или прибелешка и просто захтева платни налог, онда трошкови и таксе по забрани или прибелешци пропадају. И тако пове-

рица поред утврђених трошкова и такса од стране суда, не може исте да наплати. Да би се ово избегло, треба у мандатној тужби, поред назначења да се истом правда одређена забрана или прибелешка, поднети и решење одобреног обезбеђења и захтевати да у платни налог уђу и раније обезбеђени трошкови и таксе.

Др. Јаша Албала адвокат.

КАКО ЂЕМО ПО НОВОМ ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕАЛИСАТИ ЗАКУПОДАВЧЕВО ЗАКОНСКО ПРАВО ЗАЛОГЕ ?

Пошто нови грађ. парн. поступак садржи у своме VII делу, који говори о нарочитим врстама поступка, а у §§ 655—671 материју о поступку у споровима који проистичу из порабних уговора, дакле из уговора о закупу, такође и све прописе који се односе на отказ и исељење, то излази јасно у см. чл. 2 ув. зак. за нови законик о суд. пост. у грађ. парн. да са ступањем на снагу новог парничног поступка престају важити сви прописи других закона, уредаба и одредаба, о предметима који су уређени тим новим закоником.

Према томе, престао је да важи и пропис § 356 в. к. з., који се налази у трећој части, глави XXXVII старог казненог законика, по коме пропису су полициске власти до 1. јануара 1934. год. примале отказе, наређивале исељења и силом своје власти, своје пресуде о исељењу извршивале. Дакле полиц. власти су биле надлежне за уређење односа око отказа и исељења.

Међутим, ако је новим парн. поступком одузета полиц. власти надлежност у погледу уређења односа око отказа и исељења, поставља се питање да ли је полиц. власти одузета и надлежност да остварује захтеве кућевласника, или закуподаваца, ради заштите њиховог права законске залогe према закупцу?

Као што знамо до ступања на снагу новог парн. поступка, ради реализања тог законског права залогe, закуподавац је могао у свако доба затражити интервенцију полиц. власти, која је на његов захтев, а на основу датог му права из § 686 грађ. зак. предузимала потребне кораке за остварење тог његовог права, пописом закупчеве покретности довољне за обезбеду дужне кирије. Истовремено би наложила закуподавцу да у року од 15 дана од дана извршеног пописа оправда извршену обезбеду тужбом код надлежног Суда. Другим речима, попис вршен од стране полиц. власти

није било ништа друго до ли ефектуирање једног већ постојећег заложног права.

Ту своју интервенцију, коју је полиц. власт указивала закуподавцу, пописивањем закупчеве покретности, или то своје право, изводила је полицијска власт по аналогiji прописа § 466 г. с. п. у вези § 2 истог поступка и §§ 8—10 грађ. зак.

Па како § 466 г. с. п. улази у главу XVIII која говори о извршењу и како је та радња полиц. власти само ефектуирање једног већ постојећег обезбеђења, те пошто су уводним законом за нови парн. поступак остављени на снагу сви прописи који садрже материју о обезбеђењу и извршењу, јер нови закон о извршењу и обезбеђењу још није ступио на снагу, излази јасно, да све до ступања на снагу тог закона остају на снази сви прописи који би регулисали материју обезбеђења и извршења, па стога логично и пропис § 466 г. с. п.

Према томе, све до ступања на снагу новог закона о извршењу и обезбеђењу, закуподавци могу и на даље затражити у случају потребе интервенцију полиц. власти, ради остваривања свог законског права залогe.

Како су пак према пропису § 44 ал. 5 гр. с. п. срески судови искључиво надлежни за све спорове, који проистичу из порабних уговора, то ће дакле закуподавац поднети сваку тужбу којом остварује какво право из уговора о закупу среском суду, али за утужење дугујуће кирије срески суд остаје и даље стварно надлежан само до износа од динара 12.000.—

Па како је нов пар. поступак предвидео извршење отказа и тражење исељења такође преко среског суда, то би било опортуно ради благовремености саопштења отказа и налога за исељење, да закуподавац у см. § 662 гр. п. п. у самој тужби замоли за саопштење отказа и налога за исељење, чиме ће да испуни по новом парн. поступку све потребне услове и уједно да се заштити строгих законских рокова за саопштење отказа и евент. приговора закупца.

Најцелиходније би било да одмах по предаји тужбе затражи и уверење суда о поднесеној тужби и исто поднесе полиц. власти уз захтев за извршење обезбеђења путем пописа.

На тај ће дакле начин и на даље закуподавцу, или работодавцу, како га нови парн. поступак зове, бити зајемчено дато му право законске залогe из § 686 грађ. закона. Свако противно тумачење одвело би нас до немогућих закључака, а осим тога произвело огромне поремећаје у односима кућевласника и кираџија, те природно новим сукобима и споровима сваке врсте.

www.Борислав Т. Благојевић, асистент Универзитета.

КЛАУЗУЛА КОНКУРЕНЦИЈЕ КОД УГОВОРА О РАДУ

Општи вал слободе који је понео цео свет после Француске Револуције, имао је огромног значаја и у погледу слободе рада. Корпоративно уређење „старога режима“ укинуто је значајне ноћи 4 августа 1789 године и, бар теориски, проглашена је слобода рада. Тако створено стање консакрирано је декретом од 2—17 марта 1791, чији члан 7 прописује: „Почев од 1 априла текуће године, свако ће моћи слободно да се бави оним пословима или да врши онај позив, радност и занат за који нађе да му најбоље одговара....“¹⁾.

Овакв систем неограничене слободе, који је дошао као остварење идеја проглашених у Декларацији права Човека и Грађанина: слободе и једнакости, могао је опстати докле је правна једнакост била довољна да обезбеди социјалан мир у друштву. Међутим, када је правна једнакост доведена у питање створеном економском неједнакошћу, која је дошла као последица наглог развијања индустрије крајем XIX века, принцип слободе у радним односима није могао да опстане. Економски слабији радници се нису могли одупрети експлоатацији која је вршена над њима од стране послодаваца, те је држава морала да интервенише да би правну једнакост, која је неопходна код закључивања правних послова, учинила стварном. т. ј. да би је довела у сагласност са постојећим економским поретком. Отуда се јавља интервенционистичка школа која је, оснивајући своје учење на принципу солидарности, успела да наметне скоро свима државама, раније или доцније, у већој или мањој мери, обавезе које су имале за циљ заштиту радника и изједначење економске снаге радника са послодавцима. Читав низ прописа донетих у томе циљу, постоји у свима земљама, но сви ти прописи, остављајући недирнут принцип слободе рада, теже да ту слободу учине стварном²⁾. С друге стране, помогнуте многим

¹⁾ Paul Pic: *Traité élémentaire de législation industrielle* — Les lois ouvrières — sixième édition, Paris, 1931, p. 128—129.

²⁾ На супрот феудалном корпоративном поретку, на супрот данашњем поретку слободе рада, ствара се систем обавезе рада који се до пуности проводи у Совјетској Русији (Уставом од 10 јула 1918 и радним декретом од 10 октобра 1918, установљено је за сваког руског држављанина, оба пола, обавеза рада за све време његовог живота (изузимају се само болесни, малолетни и деца) чије је прекршење најстрожије консакрирано. С друге стране слична обавеза рада, истина само пролазног карактера и ограниченог трајања (годину дана за људе, а шест месеци за жене) била је установљена и у Бугарској после рата, за време режима великог земљорадничког вође Александра Стамболиског, у циљу да се омогући привредна обнова земље. Ова је обавеза укинута, са променом режима, законом од 2 јуна 1924.

социјалним мерама, радничке су организације постале толико моћне да су често добијале економску превласт, те су законодавци, у циљу одржања социјалне равнотеже, почели да доносе прописе који имају за задатак да отклоне диктатуру друге странке, т. ј. радника. Једна од таквих установа која, изузетно, има за циљ да заштити од нелојалности и несолидности с једне стране послодавца а с друге стране, мада у мањој мери, радника, је и клаузула конкуренције код уговора о раду.

Под клаузулом конкуренције разуме се уговорна одредба, унета изречно у уговор о раду између послодавца и радника, којом се радник обавезује да се, за извесно време по престанку уговора о раду, неће, било у своје име било у име и за рачун другог лица, бавити одређеним привредним занимањем, а под условима у закону предвиђеним³⁾. То је, данас, одредба која има за циљ да отклони скору и брзу конкуренцију од стране радника после изласка из предузећа одређеног послодавца, а која би могла настати што би радник било отпочео сам да обавља за свој или туђи рачун исту радњу коју је вршио код ранијег послодавца, било што би ступио у истородно конкурентно предузеће и тиме, познавајући с једне стране методе рада ранијег послодавца а с друге стране потрошачку публику, могао да проузрокује штету за ранијег послодавца.

Пре него би прешли на излагање законских прописа о клаузули конкуренције код нас, да видимо како је она, у главном, регулисана у другим земљама. ОDMAH да нагласимо

³⁾ Клаузулу конкуренције, која ступа у дејство тек по престанку уговора о раду, треба разликовати од забране конкуренције за време трајања самог уговора о раду. Прва се, т. ј. клаузула конкуренције мора изречно уговорити — никад се не претпоставља, друга се оснива на самом закону и претпоставља се. Ту разлику јасно повлачи и наш Закон о радњама који о првој говори у §§ 336 и 337, а о другој у § 325, који гласи: „Лица поменута у § 324 не могу без пристанка службодавца самостално обављати какво трговачко предузеће нити у пословној струци њиховог службодавца на свој или туђ рачун закључивати трговачке послове. Службодавец може од лица која поступе против ове забране тражити оштету или захтевати да се овакви послови сматрају закљученим за његов рачун. Ако су послови закључени за туђ рачун, он може тражити да му службопримац преда постигнуту зараду односно уступи право на ову зараду. — Исто тако је забрањено службопримцу, који је у службеном односу код предузећа које потпада под овај Закон, да без пристанка службодавца прима за свој или туђ рачун поруџбине за послове који улазе у обим рада службодавца, а којима би се пословима службодавчеви интереси оштетили. Осим тога забрањено им је да овим пословима без пристанка службодавца с њим у исто време учествују на истом конкурсу. Службодавец може од службопримца који поступи против ове забране тражити накнаду за проузроковану штету. — Ово право престаје у року од три месеца рачунајући од дана кад је службодавец сазнао за закључење посла, но свакако после пет година од када је закључен“. Слична одредба постоји и у немачком трговачком закону — §§ 60 и 61. У француском праву не постоји изречан пропис, али је јуриспруденција стала на исто гледиште.

да се све земље могу поделити у две групе: у оне које су прописале изречне одредбе о клаузули конкуренције и у оне где тих изречних одредаба нема.

У прву групу земаља, т. ј. у оне које су прописале изречне одредбе у погледу регулисања клаузуле конкуренције, долазе Аустрија, Немачка и Швајцарска. Но и у овој групи треба разликовати две поделе: на оне земље које допуштају клаузулу конкуренције само код уговора о раду закључених између послодавца и трговачког особља (Аустрија, Немачка), и оне које допуштају клаузулу конкуренције код свих уговора о раду (Швајцарска).

У Аустрији питање о клаузули конкуренције (Konkurrenz-klausel, Wettbewerbsklausel) регулисано је Законом од 1921 године⁴), чија садржина параграфа 36 и 37 одговара одредбама нашег Закона о радњама. Оваква клаузула може бити уговорена најдуже за време од годину дана после престанка уговора о раду и то ако је радник при самом закључењу уговора био пунолетан а плата му је износила најмање 12 шилинга. У теорији је спорно да ли се ова цифра односи на годишњу или месечну плату. Већина аутора мисле да се тиче годишње плате, тако да ово ограничење, због мале суме, нема велике практичне вредности⁵). Као што смо већ рекли ова клаузула може да постоји само код уговора о раду трговачког особља, те се овај пропис, као изузетак, има најуже тумачити у погледу могућности његове примене.

У немачком праву клаузула конкуренције регулисана је прописима трговачког законика — *Handelsgesetzbuch* — од 10 маја 1897 год.⁶). Клаузула конкуренције може, по немачком праву, постојати само у уговорима о раду трговачког постојног особља, па били то појединачни уговорни или колективни уговори⁷), не и у уговорима ученика — шегрта, и мора бити уговорена у писменој форми, које, писмено, има

⁴) Bundesgesetz vom 11 Mai 1921, über dem Dienstvertrag der Privatangestellten (Angestelltengesetz). О овом Закону и о клаузули конкуренције у аустријском праву видети: *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*, herausgegeben von Dr. Heinrich Klang — dritter Band, s. 334—340, Wien, 1932; Krainz — Pfaff — Ehrenzweig: *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts* — Das Recht der Schulverhältnisse — s. 168—169, zweite Auflage, Wien, 1928; Dr. Max Lederer und Dr. Viktor Suchanek: *Arbeitsrecht, Arbeiterschutz und Arbeitslosenfürsorge* s. 230—232, Zweite, neubearbeitete Auflage, Wien, 1927.

⁵) У првобитном тексту најмања плата износила је 120.000 круна, која се сума показала као довољно ограничење у погледу годишње плате, па када је извршена замена круне са шилингом, онда је, по закону о новцу, и ова сума валоризована.

⁶) Прописи о клаузули конкуренције налазе се у §§ 74a-c, 75a-f, а они су донети Законом од 10 септембра 1914 год. којим је, у извесним прописима, новелиран трговачки законик.

⁷) Nipperdey: *Beiträge zum Tarifrecht*, s. 142, Mannheim, Berlin, Leipzig, 1924.

да буде предато раднику. Клаузула конкуренције допуштена је само онда ако забрана обављања извесног посла раднику, претставља задовољење оправданог пословног интереса послодавца, и може трајати највише две године, под условом да је годишња плата радника у питању износила, за време важења уговора о раду, најмање 1500 марака (а ако се тиче забране конкуренције која се простире и ван Европе онда 8000 марака), са ограничењима које предвиђа аустриско и наше право. Међутим, немачко се право у овој области разликује од свих других законодавстава. Да би клаузула конкуренције могла да производи своје дејство, оно захтева да послодавац за све време док је радник, због клаузуле конкуренције, у немогућности да врши свој посао, а то време може трајати најдуже две године, плаћа накнаду раднику, која мора износити најмање половину од оних приноса које је радник имао док је био у служби⁸⁾.

Швајцарско право које не прави, у главном, разлику, између трговачког и грађанског права, садржи прописе о клаузули конкуренције у закону од 30 марта 1911 године⁹⁾ — §§ 356—360. Садржина ових прописа слична је садржини прописа немачког трговачког законика, но, за разлику од других права, не постоји тачно одређено ограничење у погледу времена трајања забране (*Konkurrenzverbot*), већ судија има у сваком конкретном случају да цени, у случају спора, да ли уговорени рок одговара „месту, времену и стању“.

У другу групу, т. ј. у групу оних земаља које о клаузули конкуренције немају изречних одредаба, долази Француска и Енглеска. Но и ако оне немају изречних прописа о овој институцији, ипак је јуриспруденција поставила извесна правила, која су слична са горе изнетим прописима других земаља¹⁰⁾. Свака обавеза ограничења рада, која се не би кретала у разумним границама у погледу времена, простора и предмета, што опет има суд у конкретном случају да цени, неће производити дејство, јер би се противила основним принципима слободе рада. Обрнуто: ограничења, изречно уговорена, у погледу времена, простора и предмета, која имају за циљ само одржање и осигурање лојалности у односима, правно су обавезна за она лица која су их на себе преузела и могу бити остварена непосредно, т. ј. забраном рада за одређено време или у одређеном простору, односно у колико непосредно извршење није могуће, накнадом одговарајуће штете.

⁸⁾ B. *Staubs Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, erster Band, erster Halbband — elfte Auflage, s. 423—458, Berlin und Leipzig, 1921; Cosack: *Lehrbuch des Handelsrechts* — achte vollständig umgearbeitete Auflage s. 93—94, Stuttgart, 1920; Walter Kaskel: *Arbeitsrecht*, s. 78—79, Berlin, 1925.

⁹⁾ Bundesgesetze über des Obligationenrecht vom 30 März 1911.

¹⁰⁾ B. Paul Pic: *op. cit.*, p. 162—163.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Код нас до Закона о радњама од 5 новембра 1931 године¹¹⁾, нису постојали никакви прописи о клаузули конкуренције. Овај, пак, Закон у своме §-у 336 наређује¹²⁾.

„Кад се службопримац за неко време по престанку службеног односа уговором ограничава у својој привредној делатности (клаузуле конкуренције), овај уговор неће важити ако је службопримац био у време закључења тог уговора малолетан или ако његова годишња плата у време престанка службеног односа не премашује суму од 50.000 динара.

У колико је плата већа од означене своте, уговор ће важити само:

1. ако се ограничење односи на делатност службодавчеве струке а не премашује време од једне године;

2. ако се ограничењем према предмету, времену, месту и у сразмеру с пословним интересом који службодавац има на одржању ограничења, не отежава неправедно опстанак службопримца“.

Да нагласимо најпре да се овај пропис односи само на трговачко и више помоћно особље, које Закон набраја у чл. 1. §-а 324¹³⁾. Овакву клаузулу може уговорити, у појединачном или колективном уговору, само лице које је у моменту закључења уговора пунолетно, а она ће важити само ако је годишња плата службопримца, у време престанка службеног односа, већа од 50.000 динара. Она мора бити изречно уговорена; у којој форми Закон не предвиђа, те се имају применити општи прописи о форми уговора о раду по Закону о радњама. Осим тога, да би спречио сувишно искоршћавање радника и ограничавање њихове слободе рада, наш Закон наређује да ће ограничење бити пуноважно само ако се односи на делатност службодавчеве струке и ако не премашује време од једне године. Могло би се поставити питање, шта ће бити ако буде уговорен дужни рок: да ли је услед тога ова клаузула у опште ништавна или само за онолико за колико прелази законом предвиђени максимум, т. ј. годину дана. Мислимо да је ово друго решење тачније.

¹¹⁾ Службене новине од 1931, број 262 — LXXXI.

¹²⁾ Овај параграф одговара, управо је превод, §-а 36 аустријског *Angestelltingesetz* од 11 маја 1921.

¹³⁾ „За помоћно особље које је упуслено у трговачким радњама обављањем претежно трговачких или виших нетрговачких служби или канцеларијским пословима, а којима је овакво редовно упуслење главно занимање, као и за помоћно особље које је упуслено обављањем оваквих служба у осталим радњама које потпадају под овај Закон, а којима је овакво занимање главно занимање, важиће наређења ове главе у колико за службопримца нису уговором закључене повољније одредбе. Остала наређења овог дела Закона примењиваће се само у колико нису у противности са прописима ове главе“.

Осим тога клаузула конкуренције важиће само онда кад њено остварење не би неправедно отежавало опстанак службодавца.

С друге стране, наш Закон о радњама предвиђа и санкцију за неизвршења ове клаузуле као и случајева који ослобођавају уговорене стране обавезе. Тако § 337 наређује¹⁴⁾:

„Ако је службодавац својом кривицом дао службопримцу основаног повода да превремено иступи из службе или да откаже службени однос, права која се оснивају на клаузули конкуренције не могу се против службопримаца остварити.

Исто ће важити кад службодавац раскине службене односе, осим ако је службодавац дао својом кривицом основан повод за то, или ако је службодавац код раскида службеног односа изјавио да ће плаћати за време док траје ограничење плату која је најзад припадала службопримцу.

Ако је службопримац у случају повреде клаузуле о конкуренцији обећао конвенционалну казну, службодавац може захтевати само наплату ове казне. Право на испуњење или на накнаду друге штете искључено је:

Надлежни избрани одбор односно редовни суд може да снизи конвенционалну казну“.

Дакле, за разлику од француског права, не може се тражити непосредно извршење ове обавезе него само накнада штете, односно наплата уговорене казне, коју, и то је новина која се уноси у наш правни систем, суд може да снизи. Прописи §-а 337 јавноправне су природе и не могу се искључити нити ограничити уговором (§ 338 закона о радњама и §§ 13 и 538 грађанског законика за Краљевину Србију).

Клаузула конкуренције је свакако једна од одредаба које треба, у колико је то могуће, да у данашњем правном и економском систему осигурају равнотежу и обезбеде социјалан мир. Свакако да ће се у пракси покушати да се одредбе о њој протумаче у корист ове или оне стране; на судији је дужност да обезбеди њихову правилну примену и да оствари циљ коме се тежило при њиховом доношењу.

---

¹⁴⁾ Овај параграф одговара, управо је превод, §-а 37 аустриског *Angebotengesetz* од 11 маја 1921.

СУДСКА ПРАКСА

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

По § 29. Закона о адвокатима, за разматрање решења донетих по неком законском пропису, надлежан је Апелациони суд и онда, кад је суд нашао да нема места одмеравању награде и тужиоце упутио на парницу. (Одлука Опште Седнице Касационог суда од 21-XII-1933 г. Бр. 9181.)

М. Д., адвокат из Београда, у акту своме, упућеном окружном суду за град Београд претставио је: да је од г-ђе К. био ангажован, да је заступа у неколико малих спорова пред судом и пред другим приватним и јавним установама, за шта је од г-ђе К. добио и уредно пуномоћство. Како му она за ово заступање није исплатила награду, то је тражио да му суд за побројане послове исту одмери у смислу Правилника о адвокатским наградама. Тужена К. у своме одговору навела је, да је она тужиоцу потпуно исплатила припадајућу награду за све послове, које је он извршио за њу. Молила је да се тужилац одбије од тражења и да му се наложи да поступи по § 30. Закона о адвокатима.

Окружни суд за град Београд нашао је, да овде нема потребне сагласности за судску одлуку по ванпарничном поступку, по коме је ово тражење покренуто у смислу § 29. т. 2. закона о адвокатима, јер тужена страна изјављује, да је тужиоца потпуно измирила у његовој награди. Зато је својим решењем упутио на парницу тужиоца, да тим путем тражи награду и накнаду трошкова од тужене стране за заступање по изложеним правним нословима.

По изјављеној жалби обеју парничних страна, окружни суд послао је акта на разматрање Београдском Апелационом суду, који је пак нашао да није надлежан за разматрање поменутог решења зато, што је решење донето од стране судског колегијума, те да је за разматрање надлежан Касациони суд. Зато је акта овог предмета вратио окружном суду, да их овај пошаље Касационом суду.

Друго одељење Касационог суда такође је одбило надлежност за разматрање поменутог решења окружног суда са разлога, што је исто решење донето по § 29. Закона о адвокатима, као по неспорном предмету и што такве одлуке по четвртом одељку истог законског прописа подлеже разматрању само суда другог степена, у овом случају Београдског Апелационог суда.

Поводом овога сукоба о надлежности предмет је изнет пред Општу Седницу Касационог суда, која је нашао, да је за разматрање решења окружног суда надлежан Апелациони суд у смислу § 29. Закона о адвокатима.

Саопштио

Мих. Ивановић

секретар Касационог суда

Дисциплинске кривице адвоката извиђају се по службеној дужности те се, одустанком од тужбе заступника адвокатске коморе и приватног тужиоца, започета истрага не може обуставити. (Примедбе Адвокатско-дисциплинског већа код Касационог суда у Београду од 26-VIII-1933. г. Бр. 5472.)

Заступник адвокатске коморе оптужен је дисциплинском већу адвоката Ф. зато, што се погодио са приватним тужиоцем да му извади тапију за цену од осам наполеона у злату, па од истог у три маха наплатио 10¹/₂ наполеона и 5.800 дин. а посао му није свршио, — чиме је себи створио кривицу из § 50. Закона о адвокатима, па је молио да се са окривљеним по Закону поступи. — Међутим доцније је одустао од тужбе са разлога, што је и приватни тужилац одустао од своје пријаве налазећи, да нема довољно доказа противу оптуженог, да би се могао даље гонити.

Дисциплинско веће Адвокатске коморе у Скопљу нашло је, да се започета истрага према оптуженом Ф. има прекинути, пошто је приватни тужилац одустао од тужбе, па је то учинио и заступник адвокатске коморе, који по § 72. Закона о адвокатима подиже и заступа оптужбу. У овом смислу Веће је и донело своје решење од 22-IV-1933 г. Бр. 215/б.

Касациони суд цоништио је ово решење са следећих разлога „Погрешно је дисциплинско веће овим решењем одлучило, да се започета кривична истрага према окривљеном прекине услед одустанка од тужбе приватних тужилаца и заступника адвокатске коморе, заснивајући ово своје решење на одредбама § 29. крив. суд. пост. и § 72. Закона о адвокатима. По § 71. Закона о адвокатима, дисциплинско веће по званичној дужности води дисциплински поступак, чим ма на који начин сазна за дисциплинску кривицу адвоката, или адвокатског приправника. Оно одлучује и о томе, да ли ће се поступак обуставити или ће се повести истрага или ствар упутити на суђење — §§ 75. и 80. Закона о адвокатима. При свима тим одлукама дисциплинског већа, заступник адвокатске коморе има само право, да пре донете одлуке буде саслушан али за његове предлоге дисциплинско веће није везано.“

Саопштио

Мих. Ивановић

секретар Касационог суда

Неоправдање изјављене ревизије у законом року, од стране браниоца, није разлог сметње у смислу тачке 1. § 326 крив. суд. пост., већ само пропуштање рока за оправдање ревизије. (Решење Касационог Суда од 18. августа 1933 год. К. Ж. к. 13/2).

Пресудом Окружног Суда од 21. фебруара 1933 године к. з. п. 883/32 оглашен је за крива опт. Д. Т. из Габровнице

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

за дело из одељка II тач. 1. § 167 к. з. и за исто дело осуђен на казну вечите робије.

На записнику од 23. фебруара 1933 године оптужени Д. Т. противу горње пресуде изјавио је ревизију и призив, с тим, да ће исте оправдати његов бранилац.

Опт. Драгутин на записнику код Окружног Суда у Зајечару од 15. јуна 1933 године молио је да му се дозволи повраћај у пређашње стање како би могао накнадно оправдати изјављену ревизију и призив на записнику од 23. фебруара 1933 године пошто његов бранилац М. И. адв. из Зајечара није поднео оправдање.

Државни тужилац у Зајечару у акту свом од 20. јуна 1933 године истакао је предлог да се молба за повраћај у пређашње стање одбаци, јер не испуњава ни један од услова предвиђених у § 326 крив. суд. пост.

Касациони Суд ценећи умесност молбе оптуженика Драгутина за повраћај у пређашње стање претходно је нашао: да има места подношају молбе за повраћај у пређашње стање и код задоцњења рока за оправдање ревизије, под условима предвиђеним у § 326 крив. суд. пост.

Прелазећи на главну ствар, Касациони Суд је нашао: да оптужени Драгутин није навео ни једну околност, као несавладљиву сметњу, због које је пропуштено да се оправда изјављена ревизија, а који је елеменат битан за испуњење услова по § 326 к. с. п.

То што његов бранилац није у законом року оправдао изјављену ревизију, не може бити разлог сметње у смислу тач. 1. § 326 крив. суд. пост., већ само пропуштање рока за оправдање ревизије, јер се не износи ни један разлог, да је и од стране браниоца наступио који случај, као несавладљива сметња.

Са ових разлога, Касациони Суд је одбацио молбу оптуженика, на основу § 326 крив. суд. пост.

Саопштио:

Јован Д. Смиљанић

секретар Касационог суда у Београду

Кад оптуженик има више бранилаца онда рок за оправдање изјављеног правног лека тече од дана прве предаје писмене пресуде једном од бранилица. — Осталим браниоцима није ни потребно достављати писмену пресуду. — (Касациони суд у Београду, Кре. 28 од 2. фебруара 1934. г.)

Пред Окружним судом у Јагодини, оптуженици В. и М. који су одговарали за дело разбојништва из § 328. кр. зак. имали су два заједничка браниоца Л. и Г. По објављивању пресуде у јавном заседању оптуженици су изјавили ревизије

и призиве и молили суд да се ради оправдања ових правних лекова писмена пресуда достави њиховим браниоцима Л. и Г. И окружни суд доставио је писмену пресуду Л. на дан 18. децембра 1933. год. а Г. на дан 26. децембра 1933. год.

Бранилац Л. своја оправдања ревизије и призива предао је суду на дан. 26. децембра 1933. год., дакле благовремено од предаје пресуде, а бранилац Г. је предао своја оправдања на дан 3. јануара 1934. год. Окружни суд је послао Касационом суду цео предмет на разматрање, нашавши да је и оправдање браниоца Г. благовремено учињено, јер је предато суду у року од 8 дана од дана предаје писмене пресуде овоме браниоцу.

Међутим Касациони суд, који је решавао по благовременом оправдању правних лекова браниоца Л. нашао је да је оправдање ревизије и призива од стране браниоца Г. неблаговремено учињено, па их је одкуком Кре. 28/34. одбацио, нашавши:

„Ревизија и призив оправдани су од стране браниоца Г. Као неблаговремено оправдане Касациони суд је по § 431. тач. 1. у вези § 345. тач. 1. и § 334. од. 1 у вези § 353. ксп. одбацио. Наиме из рецеписа о предаји пресуде ради оправдања види се, да је бранилац Л. примио писмену пресуду ради оправдања изјављених правних лекова на дан 18. децембра 1933. год. а други бранилац Г. примио је исту пресуду тек на дан 26. децембра 1933. год. Према § 340. од. 1 у вези § 68. ксп. у овом случају рок за оправдање правних лекова које су изјавили оба браниоца на претресу био је на дан 26. децембра 1933. год. и у овоме року имали су предати суду своја оправдања оба браниоца, без обзира што је другом браниоцу Г. пресуда предата последњег дана овога рока, јер кад су у питању два или више браниоца једног истог оптуженика онда се сматра да је саопштење односно предаја писмене пресуде ради оправдања правног лека учињено правилно, када је таква предаја учињена само једном браниоцу — § 68. к.с.п. Из овог законског прописа излази и то да за оправдање правног лека у случају више бранилаца једног истог оптуженика почиње законски рок из § 340. од. 1 ксп. тећи од дана када је пресуда предата првом браниоцу. Тај рок везује и остале браниоце, и они по њему имају предати своје оправдање правних лекова, ако то нису учинили у самој изјави. Стога је у конкретном случају оправдање правних лекова од стране браниоца Г. неблаговремено учињено, јер је и њега везивао рок за оправдање, који је везивао и браниоца Л. коме је прво предата пресуда, а то је 26. децембра 1933. год. То што је сама писмена пресуда предата браниоцу Г. тек на дан 26. децембра 1933. год. ниуколико не утиче на само решење овог питања, јер се из самог прописа § 68. к.с.п. види да таква предаја није ни била потребна, пошто је пресуда већ била предата браниоцу Л. — Са свега изложеног, Касациони суд је одлучио као у диспозитиву своје пресуде“.

Иван Д. Петковић

секретар Касационог суда у Београду

Бранилац не може засебно од рока, који веже оптуженика за изјаву о правном леку, сам изјављивати и оправдати правни лек.

Бранилац је дужан присуствовати саопштењу пресуде у јавном заседању, јер нема право на накнадно саопштење. (Касациони суд у Београду, Кжк.-1. од 18. јануара 1934. г.)

По завршеном претресу, а пошто је у јавном заседању објављена пресуда, којом су опт. Ј. и В. осуђени, противу пресуде изјавили су ревизију оба оптуженика, тражећи да се писмена пресуда достави њиховом браниоцу ради оправдања правног лека. Бранилац није присуствовао овом саопштењу пресуде, али кад је примио пресуду, он сам изјави ревизију, и ову у законом року од своје изјаве оправда.

Окружни суд у Врању, решењем својим Кзп.—418/32 одбацио је ревизије оптуженика зато што не садрже поименце повреде закона нити на њих разговорно упућује, а ревизију браниоца одбацио је као неблагоприятно, јер је изјављена после три дана од саопштења — објављивања пресуде оптуженицима у јавном заседању.

Ово је решење окружног суда Касациони суд у својој нејавној седници решењем Кжк—1. од 18. јануара 1934. год. одобрио, а жалбу браниоца као неосновину одбацио, давши о томе ове разлоге:

„Бранилац у својој жалби нападајући ожалбено решење истиче да је суд противно изричном пропису § 324. од III ксп. који допушта браниоцу да и без нарочитог овлашћења оптуженика изјави правни лек, одбацио његову изјављену и оправдану ревизију, само са тог разлога, што није на време изјављена, т.ј. у року од три дана од дана саопштења нападнуте пресуде оптуженицима на самом претресу, као што то захтева § 339. ксп. Даље, наводи, да он за ово саопштење, па и изјаву правног лека од стране самих оптуженика на самом претресу, није знао нити је могао знати, пошто није био присутан саопштењу пресуде.

„Осим тога, истиче, да је суд погрешно одбацио и ревизију коју су сами оптуженици по саопштењу изјавили, са разлога, што нису поименце наведене повреде закона, јер се те повреде могу поименце наводити и у оправдању ревизије.

„Оцењујући ове ожалбене наводе, Касациони суд налази, да је ожалбено решење правилно и на закону основано. Правни лек могу употребити по правила само странке т.ј. државни тужилац и окривљеник § 6. ксп. Бранилац пак пунолетног лица никад самостално не одлучује о правном леку, јер он није странка, већ лице које својом стручном спремом има да помогне одбрану оптуженика — § 325. од I ксп. Као такав он и не одлучује о правном леку, већ му закон даје право да изјави у име оптуженика правни лек, и без нарочитог овлашћења али не противу његове воље — § 324. од III ксп., — и не може од изјављеног правног лека одустати — § 325. од III ксп. — без одобрења оптуженика. Из овог излази, да о употреби правног лека одлучује сам оптуженик, па према томе, поред њега не може самостално и одвојено од рока за изјаву правног лека, који веже оптуженика, да одлучује и бранилац, већ и овога веже изјављена воља оптуженика, како у погледу употребе правног лека и врсте правног лека, тако и у погледу рока. Стога ни бранилац—жалилац у конкретном случају није могао да поред изјављене ревизије самих оптужених и мимо ње изјављује ревизију и ову оправдава, јер таква реви-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

зија, поред тога што се може евентуално сматрати да је изјављена противу воље оптуженика, изјављена је и после рока за изјаву правног лека.

„Да само оптуженик може одлучити о правном леку, види се и из прописа § 288. од. II ксп. — кад се врши објављивање у заседању, — и из § 290. ксп. — кад се врши накнадно саопштење оптуженику, — где и у једном и другом случају само оптуженик као странка, одлучује о томе, да ли је задовољан пресудом. И кад оптуженик изјави да је задовољан пресудом, али да противу пресуде изјављује само једну врсту правног лека, онда таква његова изјава везује и браниоца, изузев случајева, где бранилац и противу воље оптуженика може изјавити правни лек.

„Осим тога, бранилац нема право на посебно саопштење пресуде, па према томе и на засебан рок за изјаву, већ је дужан да у својству браниоца кад је одбрана обавезна — § 59. ксп. — присуствује саопштењу пресуде. То се види и из §§ 288. и 289. ксп. где се објављивање пресуде предвиђа само у јавном заседању, а и из §§ 333. и 339. ксп. који изриком прописује да тродневни преклузивни рок за изјаву призива одн. ревизије тече од објављивања пресуде. Изузетно за оптуженика који није био присутан објављивању пресуде, тродневни рок се рачуна од дана учињеног саопштења пресуде или достављања исте у верном препису (§ 290. ксп.). У том погледу закон фаворизира само оптуженике, јер не предвиђа овакав начин саопштења за браниоца, те се стога има узети да је њихова (браниочева) дужност да присуствују објављивању пресуде, или ако нису присуствовали, да се сходним начином сами обавесте о објављеној пресуди, како би се са својим браћеником могли споразумети о употреби правног лека. Са тог разлога неумесан је и навод жалиоца, да он није присуствовао објављивању пресуде и да није знао за пресуду и за изјаву правног лека од стране оптужених, јер је као бранилац био дужан да присуствује саопштењу. Стога је одлука окружног суда, којом је одбацио ревизију браниоца, правилна, и жалба неумесна.

„Не стоји ни навод жалбе, да је суд погрешно одбацио ревизију оптужених које су они изјавили на претресу. Напротив ова изјава не садржи у себи све оно што захтевају §§ 340. и 341. т. 2. ксп. нити разгледно упућује на повреде закона, па је зато правилно окружни суд и све ревизије одбацио на основу § 342. т. 2. ксп.

„Са изложеног је и Касациони суд одбацио жалбу браниоца као неосновану и по § 342. од. III ксп. одлучио, да се предмет достави Скопљанском Апелационом суду као надлежном да реши о изјављеним призивима.

Иван Д. Петковић
секретар Касационог суда у Београду

ЈАВНО-ПРАВНА ХРОНИКА

Јачање управне власти у Чехословачкој

Општој тенденцији за јачањем управне власти, која данас превлађује чак и у старим демократским државама, све до скоро одупирало се неколико држава које су истицане као пример савремених парламентарних демократија. Једна од тих држава била је све до пре кратког времена и Чехословачка. Међутим, нарочито под притиском привредних невоља, поставља се питање јачања управне власти, јер се данашњи парламенат показује неспособан да савлада технички многобројне проблеме и да на време донесе неопходне законе. Отуда је јасно изражена тенденција да се велики део законодавне власти пренесе са законодавних на управне органе, и то у привредној области, која је данас од битног утицаја на живот савременог човека. Низу држава које су на разне начине прибегле јачању управне власти,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RU

пре кратког времена придружила се и Чехословачка. Додуше, она није мењала свој устав, али је низом закона и указ — закона у многоме изменила своју уставноправну структуру, дајући знатна овлашћења управној власти. Најглавнији од ових закона су закон о изузетној власти у погледу доношења указ-закона, и уредба о уређењу помоћи услед беспослице, донесена на основу тога закона, као и закон о обустављању и укидању политичких странака.

9 јуна прошле године донесен је закон, којим је влади дата „изузетна власт“ да доноси указ-законе. Овај закон изгласан је нарочитом брзином: у скупштини је претресан пола дана, у Сенату један сат. Овај факат је карактеристичан да би се видело од колике је важности и хитности био помениути закон. Тим законом дато је овлашћење влади да доноси указ-законе, но искључиво у економском и финансијском домену, са ограничењем законског уређења новца. И ако је ово ограничење учињено да би се искључили покушаји девалоризације чехословачке круне уредбодавним путем, ипак је чехословачка влада пре неколико недеља била принуђена да се опет позабави овим питањем. Закон о изузетној власти доношења указ-закона ограничен је до 15 новембра 1933 год., али је тога дана новим законом продужено право владе да доноси указ-законе све до 30 јуна 1934 год. Првобитно, дакле, влада је могла да доноси изузетне прописе за време парламентарног распуста и нешто преко тога, али је касније ово стање продужено и на прву половину ове године. Међутим, закон садржи одредбе о парламентарној контроли издатих указ-закона, и предвиђа један парламентарни одбор, под називом „стални одбор“, који заседава и у време кад је парламенат распуштен. Према овом пропису, сви обнародовани указ-закони морају добити сагласност парламента, одн. сталног одбора, у року од петнаест дана по обнародовању. У случају да парламент одбије да да сагласност за неки указ-закон, од тога дана овај престаје да важи. Но за одбијање сагласности по једном указ-закону, потребна је апсолутна већина у оба дома, или већина од три петине у скупштини. Приликом продужења закона о овлашћењу за издавање указ-закона, 15 новембра 1933 год., после дуге и оштре дебате додата је и одредба којом се влада овлашћује да указима уређује детаље примене указ-закона издатих на основу закона о „изузетној власти“. На тај начин су указ-закони скоро уподобљени формалним законима.

Закон о изузетној власти владе имао је у првом реду за циљ да јој остави одрешене руке у погледу измена царинске тарифе и у погледу уређења проблема пољопривредне производње у Чехословачкој. И заиста већ сутрадан по доношењу овог закона обнародоване су измене царинске тарифе, у којој су повишени многобројни ставови у циљу заштите текстилне индустрије и пољопривредних производа. Исто тако влада је посветила велику пажњу повећању куповине моћи сељачких маса, и од 25 указ. закона, обнародованих између 9 јуна и 25 новембра, дванаест су се односили на уређење пољопривредних проблема. Један од најважнијих указ-закона (од 29 јула 1933 год.) садржи одредбе о уређењу помоћи услед незапослености. У овом питању две велике владине странке, аграрци и социјалисти, нису могле да дођу до сагласности, те је проблему дато само једно привремено решење, у толико што је с једне стране појачана контрола владе а с друге стране смањена потпора државе незапосленим радницима.

Један од најважнијих закона донетих у овој области је закон о картелима. Док је чехословачка влада чинила напоре да подигне цене пољопривредних производа, чињени су истовремено и напори да се спусти цена главних индустријских производа: угља, гвожђа, шећера, хартије итд. Да се ови напори неби сломили о отпор картелираних предузећа, донесен је 12 јула 1933 год закон, који је у ствари био закон о нормирању цена, а који садржи низ прописа о картелима. На основу овог закона картели су дужни да саопште надлежним властима своје статуте и тарифе, да се подвргну строгој контроли и да приме цене које им нормира комисија картела, у ствари државна власт. Као што се види, овај закон без мало остварује „управну привреду“, јер даје влади могућност пресудног утицаја у области производње и размене добара. Како је овај закон предвидео да се сви кар-

тели морају пријавити властима, прилично изненађење је изазвала чињеница да су се властима пријавила 538 картела, од којих 122 у области металургије, 120 индустријске хемије, 111 електро-индустрије, 34 шећерних картела, 24 текстилних, 9 керамичких, 9 за производњу хране, 6 картела хартије итд. И поред низа каснијих уреда о уређењу картела, у овој области нису питања коначно расправљена, већ се налазе у прелазном стању.

Међутим, поред многобројних изузетних овлашћења ради уређења економских проблема, од нарочитог су значаја овлашћења дата влади у области политичке борбе са антинационалним и антидемократским политичким групама. Једним законом измењени су пословници чехословачке Скупштине и Сената, и појачане власти председника, ограничењем отсустава и повећањем казни за парламентарце који изазивају неред и ометају рад парламента. Другим законом измењен је закон о општинским изборима, што је мандат општинских управа продужен од четири на шест година, те су сами избори одложени за две године. Сем тога предвиђено је да избор председника општине мора да буде потврђен од стране владе. Ако влада одбије да потврди избора, врши се понован избор, но у случају три узастопна ништења избора, општински одбор се распушта и на место њега поставља једну административну комисију. Најзад, изменама многих закона, као на пр. закона о одборни републике, о опсадном стању, о штампи, као и новим законом о чиновницима, влада је добила многобројна овлашћења у циљу заштите државне неповредности, суверности, јединства и републиканског и демократског облика државе. Тако, влади је дато право да може забранити растурање новина и часописа, па чак и право да излажење таквих публикација после три узастопне конференције и судске пресуде, забрани на шест месеци. Ако влада нађе да чиновници, судије, професори или учитељи изневере поверење које им је дато, на основу нових овлашћења влада може да их премести, суспендује од дужности па чак и пензионисхе. Дакле, овим овлашћењима укинута је и сталност чиновника.

Ове мере, намењене да сузбију покрете национал-социјалиста, комуниста, фашиста, Мађара и донекле словачких аутономиста, показале су се недовољним и 25 октобра 1933 године владина већина, у којој су поред аграра заступљени и немачки социјалисти, изгласала је један веома строг закон о обустављању и распуштању политичких странака. Карактеристично је да је за овај закон гласала и словачка опозиција. Према његовим одредбама влади је дато овлашћење да може распустити антидржавне странке, поништити мандате претставника тих странака у свима претставничким телима суспелдовати са јавних функција све припаднике дотичних странака, и конфисковати у корист државе имовину тих странака. Овај закон одмах је примењен на националсоцијалистичку и немачку националистичку странку у Чехословачкој, које су растурене и њихове вође похапшене или избегле из земље.

Из свега изложенога види се да је уставноправни режим у Чехословачкој знатно измењеним новим законима и указ-законима, и ако није дирано у сам текст устава. Број посланика и сенатора смањен је фактичким путем, али парламенат није могао бити распуштен, пошто је чехословачким уставом забрањено распуштање парламента шест месеци пре избора председника републике. А овај избор треба да се обави 27 маја ове године. И ако је парламенат дао влади „изузетну власт“, у Чехословачкој стално се наглашава да су то привремене мере, јер су сви поменути закони са ограниченим роком трајања (тако на пр. закон о укидању странака престаје 1 јануара 1935, итд.). Но и кад се све то узме у обзир, остаје чињеница да је овим јачањем управне власти у Чехословачкој знатно измењен уставни режим.

Др. Илија А. Пржић

ПРИКАЗИ:

Лаза М. Косић: Административно право Краљевине Југославије. Прва књига. Устројство управе. Београд 1933. Издање књижаре Геце Кона. Стр. VII + 414.

Недовољно запажена од јавности, ова књига г. *Др. Косића* представља нешто много више од онога што о своме делу сам писац у предговору каже. Она представља озбиљан покушај, да се нашем административном праву, можда најхаотичнијем у односу на друге правне материје, да научна подлога и постави систематика. Све наравно у оквиру једног уџбеника намењеног студентима, где су многи правни појмови представљени елементарно али где је се местимично дала смела и строга оцена многих институција код нас, што је знак да писац жели да изађе из оквира млаког излагања материје, безклицмењачког, аналитичког а не критичког, како би нам дао израз своје слободне мисли, онако од прилике, како ми обични профани замишљамо да се са катедри наших правних факултета треба и мора говорити. Јер ако и највиши научни форуми, као што су Универзитети, не буду заузели енергичан став противу нашег данашњег законодавства, схватајући га у најширем смислу, оно прети да једнога дана постане прави законодавни омнибус попут финансиског омнибуса, као што је духовито рекао за финансиске законе г. *Слободан Јовановић*, проф. Универзитета.

С тога морамо да исправимо г. *Др. Косића* на самом почетку његовог дела: није оно писано по дужности, нити оно представља серију налепака и исечака, већ оно представља израз пишевих мисли и схватања у овом правном лавиринту. Само ако се овако чита ова књига, добиће се јасан појам о њеном значају и вредности.

Да је ово систем или бар покушај система административног права код нас најбоље сведочи подела материје. После увода, који садржи опште појмове о управи, административном праву у опште, историском развиту управе и административног права и изворима административног права, долази организација управе у четири велика одеља: основни појмови, расчлањивање и деоба управе, разни облици управне организације, основни принципи организације управе и посебна организаторска излагања, организационе појединости. Други је део посвећен државним службеницима, што представља покушај систематике чиновничког права. На крају дело садржи и стварни регистар.

Одмах да илуструјемо наше тврђење да ово дело премаша значај обичног уџбеника.

Писац на страни 18. сасвим умесно пореди време на крају владавине Кнеза Михаила, кад је постојећи Устав (од 1869.) био „обичним законима потпуно преображен и изрешетан“, и кад је донето толико много закона, да до 1929. год. „није било плодније законодавне периоде од те“. Или друга констатација: Видовдански Устав створио је предуслов за заштиту јавних права. „Али се те наде нису обистиниле. Државни Савет као врховни административни суд показао се на пракси као једно тешко покретљиво тело, не много вољно да ствара константно и солидно јудикатуру и да се опире политичким утицајима“. „Период од 1829.—32. може се у многоме упоредити са Михаиловом владавином. Старање за нову и чврсту организацију управе испољава се у највећој мери; нема дана а да се не донесе нека важна управна норма. Многим од њих задира се у ново поља и регулишу нови односи; управа постаје све везанија и то не само у материјалном погледу већ и у погледу форме (нарочиту важност добија З. У. П. и Закона о пословном реду код Државног савета и управних судова). Док се с те стране све више реализују принципи и постулати правне државе, с друге стране отсуство политичких слобода и судске независности (то значи и независности административних судова) ослабљује и делом уништава ове принципе. У доба кад је, формално, управа била највезанија, субјективна јавна права налазила су најслабију заштиту.“ (стр. 19.). Или пишечево мишљење о уредбама (стр. 21.): „Уредбе стоје по рангу иза Закона. Да би важиле, оне морају бити у сагласности са постојећим законодавством“. С тога управни чиновник може и треба да испитује легалност Уредбе.

Нарочито је интересантна критика наименовања врховног инспектора при Претседништву владе, који у име претседника Министарског савета и по његовим непосредним упуствима врши врховну инспекцију над свима грама целокупне државне управе. Г. Др. Косић каже, да колико се зна, слична установа не постоји нигде више и да се „она тешко може помирити са општим начелима уставним, а још теже са принципом да је министар врховни шеф свога надлештва“. Даља излагања пишчева (стр. 44.—45.) о окружним инспекторима, контролним или надзорним органима, комесарима, делегатима, изасланицима и др., дају јасну слику о томе, шта све непотребно садржи наша администрација.

Однос између централних и самоуправних власти нашао је одлична излагања на стр. 51.—56. О називу Банских управа, писац се изражава на следећи начин (стр. 57. нога под 1): „Банске управе се званично зову „Краљевске банске управе“. То је једино надлештво код нас које у називу има придев „краљевски“ ако се изузму посланства на страни која такође употребљавају тај придев али без законског регулсања. У Аустроугарској међутим свако надлештво и свака установа државна носили су тај придев, па чак и установе државних предузећа са чисто комерцијалном подлогом (дуванска режија на пример). Тај је назив преостатак патримонијалне државе, кад се све државно и лично Краљево конфондирало и схватало као једно“.

Објашњење институције министра при Министарском савету може се једино схватити кроз пишчева излагања (стр. 63.).

Одељак посвећен организационим појединостима садржи јасан и критички преглед целокупне државне власти код нас: од Краља, Министарског савета и свих министарстава, па до Банске управе, Управе града Београда, среских и градских начелстава и општина (стр. 121.—269.). Из ових излагања јасно се види шта све садржи наша администрација, нарочито, многобројне и скупе чиновнике, на које се троши половина државног буџета. Види се даље све мноштво комисија, комитета, управних одбора и т. д., који представљају разне синекуре виших добро плаћених чиновника. Све би се то са мало добре воље могло упростити, па би државна администрација, боље функционисала, била мање бирократска и много мање коштала а појединци би од ње видели много веће користи.

Не мање је значајан део посвећен државним службеницима (стр. 270.—356.). Ту је анализиран, савесно и исцрпно, чиновнички закон упоредо са уставним или другим односним законским одредбама. Једно суптило питање, о правој природи службеничког односа, зналачки је објашњено на стр. 353.—356. Чиновнички закон од 1931. год. после дугог лутања задржао је се на принципу легалног статуса и јединству материје. Остала звања и положаји анализирани су критички и стручно.

Писац овог дела истакао је се многобројним студијама и чланцима из области јавног права у најширем смислу. Ти радови довели су г. Др. Косића на универзитетску катедру 1928. год. Тако му је дата прилика, да његов многогодишњи рад нађе израза у предавањима на научној основи, уз слободну критику многобројних институција административног права. Наклоњен слободомним идејама, он је слободној критици подвргао све што је штетно по државу. Његово дело које приказујемо, јесте стручан — критички приказ онога што се по замисли пишчевој зове устројство управе. Начин на који је оно састављено омогућиће му успех, нарочито код оних који цене и науку и критику и начелан став. Што његово дело није тако благодонаклоно примљено од стране шире јавности не треба г. Др. Косића ништа да чуди, пошто јавност није научила, да јој се отворено и критичарски говори. Али они, који мисле као г. Др. Косић, у праву су кад верују, да се само на начин како је г. Др. Косић своје дело саставио, може ова материја и изучавати и знати, а кроз стручан и добронамеран критицизам добиће се престава о ономе шта у огромном комплексу питања која се називају административним правом, не ваља и како треба зло лечити.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

IX седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 7. фебруара 1934. г. у 5 час. по подне у Београду.

Присутни: Чланови одбора г. г. Вој. Милошевић, Др. Иван Рибар, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Владимир Симић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Љубиша Димитријевић, Лука Пешић, Младен Цинцар-Јанковић, Др. Јанко Олип, Живорад Ђермановић, претседник Др. Драг. Јанковић, члан одбора г. Савко Дуканац.

Претседник г. Др. Јанковић отвара седницу у 5 час. по подне и даје реч секретару г. Влад. Симићу да реферише о предметима из свога делокруга. По реферату г. Симића доносе се ове одлуке:

Одобрава се Милораду Николићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Одобрава се Ивану Марковићу упис у именик адвоката са седиштем у Гуприји.

Одобрава се Војки Петковић рођ. Демајо упис у именик адвоката са седиштем у Београду, с тим, да поднесе накнадно уверење о судском стажу.

Одобрава се Фрањи Галијану упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Одобрава се Велибору Гинићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Брише се из Именика адвоката Милан Ерчић, адв. из Београда под данашњим услед одрицања права на вршење адвокатуре.

Одобрава се Делији Д. Поповић упис у именик адв. приправника на вежби код Дамјана Поповића, адвоката у Београду.

Одобрава се Сотире Тренчевићу упис у именик адв. приправника на вежби код Антонија Маруцића, адв. у Београду.

Одобрава се Миодрагу Д. Пећићу упис у именик адв. приправника на вежби код Миливоја Благојевића, адв. у Београду.

Одобрава се Самуилу Сузину упис у именик адв. припр. на вежби код Гаврила Леви-а, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Др. Павле Холендер под 15. I. 1934. год. због ступања у кадар на одслужење рока.

Брише се из именика адв. приправника Милан П. Марковић под 1. I. 1934. год. због ступања у кадар на одслужење војног рока.

Брише се из именика адв. приправника Димитрије Љ. Протић под 1. I. 1934. год. због ступања у суд на вежбу.
Брише се Станко Трифуновић из именика адв. приправника под 1. I. 1934. год. због ступања у кадар на одслужење војног рока.

(Следују одлуке по тужбама против адвоката, које се по закону не могу објављивати).

Претседник г. Др. Јанковић реферише о питању измене и допуне зак. о непосредним порезима и обавештава, да је настављена заједничка акција свих комора слободних професија код оба парламента и надлежних, да се ставови који тешко погађају лица из слободних професија у закон не уносе.

Решено је да се азбучни именик штампа као додатак Браничу за фебруар 1934. год.

Одобрава се издатак у 600 дин. за служитеље Окр. суда за окр. београдски за чишћење сале у којој су држана предавања из грађанског поступка.

Седница је закључена у 7:30 часова по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова одбора и овера претседника и секретара).

ЗАПИСНИК

X седнице Одбора Адвокатске коморе у Београду, одржане 21. фебруара 1934. год. у 5 час. по подне у Београду.

Присутни: чланови одбора г. г.: Вој. Милошевић, Савко Дуканац, Др. Рибар, Др. Стојић, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Влад. Симић, Мил. Павловић, Сима Алкалај, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драг. П. Ђорђевић, Младен Цинцар Јанковић, Живорад Ђермановић, Др. Јанко Олип, Милан Живадиновић, Љубиша Димитријевић.

Г. Вој. Милошевић као најстарији члан одбора отвара седницу у 5 час. по подне и даје реч секретару г. Влад. Симићу да реферише о предметима из свога делокруга. По реферату г. Симића доносе се ове одлуке:

Одобрава се г. Др. Мишку Жокаљу упис у именик адвоката са седиштем у Београду, с тим, да поднесе доказ о томе да није под дисциплинском истрагом.

Одобрава се Вадиму Бељајеву упис у именик адв. приправника на вежби код Милоша Џукавца, адв. у Ћуприји.

Одобрава се Драгану Ж. Златановићу, адв. приправнику прелаз из канцеларије Војислава Славнића у канцеларију Војислава Љ. Павловића, адв. у Београду. ради продужења вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Драгомир Здравковић под 26. јануаром 1934.

Одбија се молба Радомира Игњачевића, адв. приправника из Београда, да му се урачуна у вежбу време од 6 месеци проведено у војном суду за официре у Београду за време одслужења војног рока. Издати му о овоме решење ако плати таксу.

Поводом преставке Николе Распоповића Бр. 323/34. о неправилној примени Т. Бр. 3. Зак. о таксама у погледу наплаћивања таксе на препис прилога за други примерак тужбе одлучено је да се од Министарства Финансија затражи објашњење.

По тражењу Драгољуба Марковића, адв. из Краљева Бр. 194/34. решено је, да му се одговори, да Комора стоји на гледишту да је вежба адв. приправника јавно правног карактера те да се према томе приправници не морају пријављивати Радничкој Комори по закону о заштити радника.

По тражењу Саве Стојића, адв. из Сврљига Бр. 218/34. решено је, да се прими писмени реферат члана Одбора г. Симе Алкалаја. Против овакве одлуке је Лука Пешић.

Реч добија Трипко Жугић да реферише о случају адв. приправника Бранка Н. Узуновића. Решено је, да се Узуновићу одобри упис у именик адв. приправника по молби Бр. 151/34. а по питању његовог ранијег стажа донеће се накнадна одлука.

(Следују одлуке по тужбама против адвоката, које се по закону не могу објављивати).

Члан одбора Др. Јанко Олип предлаже да Комора путем Бранича позове адвокате из унутрашњости да јаве Комори ко је вољан да се прима заступништва својих колега из других места. Одбор прима овај предлог.

Решено је, да се Карнеџијевој фондацији пошаљу комплети Бранича лепо укоричени. Трошак да се књижи на терет рачуна неподвижених издатака. Комплекти да се пошаљу од како постоји Комора.

Председавајући Вој. Милошевић закључује седницу у 8 часова по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова и овера претседавајућег и секретара.

ЗАПИСНИК

XI седнице Одбора Адвокатске Коморе одржане 28. фебруара 1934. г. у 5 часова по подне у Београду.

Присутни: Претседник Др. Јанковић, чланови одбора: Вој. Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Трипко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Сима Алкалај, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић, Милан Живадиновић.

Извинили се заменик председника Милан Драговић и секретар Влад. Симић.

Одобрава се Милошу Ћирићу упис у именик адвоката са седиштем у Београду.

Како ништа није било на дневном реду, то председник Др. Јанковић закључује седницу у 6.30.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова одбора и овера председника).

ЗАПИСНИК

XII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 7. марта 1934. год. у 5 час. по подне у Београду.

Присутни чланови одбора: Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Влад. Симић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Љубиша Димитријевић, Драг. Ивковић, Лука Пешић, Драг. П. Ђорђевић, Живорад Ђермановић, Др. Јанко Олип, Вој. Милошевић, Милорад Павловић, Др. Видан Благојевић.

Извинили се председник Др. Јанковић и заменик председника Милан Драговић.

Савко Дуканац као најстарији члан одбора отвара седницу.

Сима Алкалај чита извештај ранијег благајника Боре Н. Поповића, па се решава, да се контролни одбор са благајницима—ранијим и садањим—састане у петак 16. марта 1934. год. ради прегледа књига.

Председавајући предлаже да се донесе одлука, да се седнице одбора одржавају сваке среде у недељи; да оне почињу тачно у 6 часова по подне; да се умоли председништво да присуствује овим седницама и да се према члановима који се благовремено не извине због недоласка примене прописи пословника. Овај предлог једногласно је прихваћен.

По тражењу Марка Мичина, решено је, да се од њега тражи да поднесе оригиналну диплому.

Одобрава се Витомиру Т. Вукосављевићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Момчила Симића у Чачку.

Брише се из именика адв. приправника Михаило Смиљанић под 1. августом 1933. по одјави принципала Др. Христифора Петровића, с тим, да се при поновном тражењу уписа води рачун о датуму престанка вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Војислав Јанковић из Крушевца под 12. фебруаром 1934. због ступања у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Мирко В. Ки-
совец под 13. фебруаром 1934 г. због ступања на бесплатну
вежбу у суд у Љубљани.

По тражењу Живка Живковића, адв. из Београда Бр.
423/34, да му Комора да упуство у погледу примене § 16.
т. 4. Правилника о наградама адвоката, решено је, да Одбор
није надлежан да у овом погледу даје обавештења, јер га
за то закон о адвокатима ниједним својим прописом не
овлашћује.

По тражењу Љубомира Јањушевића, адв. из Београда
Бр. 445/34, решено је, да претседништво покуша издејство-
вати код старешине среског суда за град Београд да по-
ступак по § 535. г. п. п. суд врши свакога дана.

По тражењу Саве Стојића, адв. из Сврљига Бр. 442/34,
решено је, да се Стојић обавести, да по његовом тражењу
одбор није у могућности да предузме кораке, јер је та ма-
терија — додатци на скупоћу пензионерима — регулисана
позитивним законима и не задире у професионалне интересе
адвокатског реда.

Поводом претставке Павла Винтерштајна и другова Бр.
409/34, којом се тражи примена постојећег правилника о на-
градама адвоката у вези са ступањем на снагу новог пар-
ничног поступка, решено је, да се, с обзиром и на ранији
распис Министра Правде, а нарочито у вези новог парничног
поступка, упуту Господину Министру Правде једна образло-
жена претставка са захтевом, да се правилник о наградама
адвоката, који још важи, код судова примењује, а и да
се ургира доношење нове тарифе, на којој се према обаве-
штењу Коморе ради. Члан одбора Драг. П. Ђорђевић пред-
лаже да ову претставку Господину Министру Правде преда
лично претседништво, што одбор већином гласова прихвата.

(Следују одлуке по тужбама против адвоката, које се
по закону не могу објављивати).

По тражењу г. Др. Симе Марковића Бр. 448/34, решено је,
да се на основу § 44. под ј) зак. о адвокатима упуту једна
претставка Господину Министру Правде с молбом да се
оправданом тражењу г. Марковића у његовој претставци
упућеној Министарству да му се одобри лечење због боле-
сти, у толико пре, што је пресудом Државног суда за за-
штиту државе ослобођен сваке кривичне одговорности, изађе
у сусрет.

По акту Др. Радоја Вукчевића Бр. 440/34, решено је, да
се упуту једна претставка сагласно § 44. под ј) зак. о адв.
Господину Министру Унутрашњих Послова са захтевом, да
се у случајевима иступног кажњавања и хапшења адвоката
поступи како је у претставци Др. Вукчевића изложено, с
тим, да се одвоји протест од захтева о обавештавању Ко-

www.unilib.rs море у случају хапшења ради интереса трећих лица дотичне канцеларије.

Записник је прочитан и примљен.

Претседавајући закључује седницу у 8,10 час. по подне.

(Следују потписи чланова одбора и овера претседавајућег и секретара).

ЗАПИСНИК

XIII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 14. марта 1934. г. у 6 час. по подне у Београду.

Присутни: Претседник Др. Јанковић, зам. претседника Милан Драговић, чланови одбора: Савко Дуканац, Др. Миленко Стојић, Трипко Жугић, Влад. Симић, Милорад Павловић, Љубиша Димитријевић, Драг. Ивковић, Лука Пешић, Драг. П. Ђорђевић, Младен Цинцар-Јанковић, Војко Чвркић, Милан Живадиновић, Др. Видан Благојевић, Др. Иван Рибар, Сима Алкалај и Др. Јанко Олип.

Извиноу се због недоласка члан одбора Вој. Милошевић због одсутности из Београда.

Претседник Др. Јанковић отвара седницу у 6 час. по подне и даје реч члану одбора Драг. Ивковићу да реферише о случају адв. приправника Бранка Н. Узновића. Решено је да се о питању приправничког стажа донесе одлука кад буде тражио потврду стажа.

Реч добија секретар Влад. Симић да реферише о предметима из свога делокруга. По реферату Влад. Симића доносе се ове одлуке:

Одобрава се Милораду Јешићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се упис у именик адв. приправника Роберту Ј. Угрићу на вежби код Ђорђа Ђурића адв. у Београду.

Одобра се Емилу Кузмановићу упис у именик адв. приправника на вежби код Дамјама Поповића, адв. из Београда.

Одобрава се Миодрагу Лазаревићу упис у именик адв. приправника на вежби код Милоша Качаревића, адв. у Алексинцу.

Одобрава се Исмету Милавићу упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Николе Ђуришића, адв. у Београду.

Одобрава се Милану Вајдићу упис у именик адв. приправника на вежби код Косте Трајковића, адв. у Београду.

Одобрава се Др. Стјепану Бенићу упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Глигорија Шевчика, адв. у Кучеву.

Одобрава се Марку Мичину упис у именик адв. приправника на вежби код Др. Вјекослава Кисовца адв. у Београду.

Одобрава се Ивану Лерху, адв. приправнику прелаз из канцеларије Др. Вјекослава Кисовца у канцеларију Ђорђа Ђурића, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Миладин Ж. Тирпић под 22. септембром 1933. год. по одјави принципала.

(Следују одлуке по тужбама адвоката, које се по закону не могу објављивати).

Претседник Др. Јанковић предлаже да се за сада Велибор Глигорић не оптужује суду због писања у Политици, што одбор једногласно прима пошто је задовољан са одговором претседника објављеном у Политици.

Седница је закључена у 7,40 час. по подне.

Записник је прочитан и примљен.

(Следују потписи присутних чланова одбора и овера претседника и секретара).

ПОРЕСКЕ ПРИЈАВЕ

За разрез пореза за 1934. год. подносе се закључно до 31. марта 1934. године.

САОПШТЕЊА

Од Адвокатске Коморе у Силишту примила је наша Комора циркулар који доставља свима адвокатима на територији Београдске Адвокатске Коморе, а који гласи:

„У ово задње вријеме Одбору је пријављено неколико случајева, да су неке колеге уговориле са клијентима да ће их заступати пред судом рачунајући свој рад испод тарифе, односно да ће своје пристојбине наплатити само од противника, дапаче тек након што клијент прими подмиру свога потраживања и ако је опће прими. Осим тога пријављено је, да су неким колегама отети клијенти нуђањем повољнијих увјета за заступање, бива испод одвјетничке тарифе.

„Одбор сматра да је такав поступак једна врло ружна појава, којој треба стати на пут.

„Додуше одвјетницима је слободно да уговоре са клијентом увјете заступања. Али по мишљењу Одбора преузимање заступања уз награду испод тарифе може да доведе до међусобне конкуренције што никако није спојиво са угледом и чашћу сталежа, осим што је штетно и противно интересима сваког појединог одвјетника. Сувише, таково преузимање даје повода мишљењу, да је учињено у намјери да се на тај начин прибаве клијенти, што такођер није у скаду са сталешким угледом. Ради истих разлога није частан ни уговор по коме се награда има утјерати само од противника, а још мање тек по наплати клијентова потраживања.

„Одбор сматра, да није потребито посебице истакнути, да отимање клијената колегама, па било на који начин, није чин достојан одвјетника.

„Позивају се колеге, да без сустезања саопће Одбору сваки случај једнак или сличан горњима, јер колеге, који се таквим средствима служе не заслужују обзира у интересу сталеза, а нити имају права да ради таквих дјела рефлектирају на колегијалност.“

Потврда поравнања

По тражењу Београдске адвокатске коморе, заменик старешине Среског суда за град Београд, судија г. *Александар Младеновић* одобрио је да се поравнања у см. § 535. гр. п. п. могу пред Среским судом за град Београд закључивати у све дане кад суд ради између 12 и 14 часова, у које је сате суд најмање заузет другим редовним послом и то само у хитним случајевима, иначе остаје среда као дан одређен за сва друга поравнања, кога дана суд прима поравнања за време судског рада.

Ову одлуку г. *Младеновић* је донео пошто је увидео оправданост захтева Адвокатске коморе, да с погледом на потребу брзог закључења поравнања у Београду треба суд да изађе странкама што је могуће више у сусрет, јер је брзо функционисање правде исто толико корисно судовима колико и адвокатима.

Предње се доставља адвокатима ради управљања.

В. Б.

Предавање г. Др. Фрање Горшића

На позив Удружења судија Краљевине Југославије г. *Др. Фрања Горшић* инспектор Министарства унутрашњих послова почео је циклус предавања о Југ. г. п. п. која су добро посећена. Г. *Горшић* важи с правом као велики стручњак новог процесног права тако да је Удружење судија Краљевине Југославије учинило одличан избор кад је г. *Горшића* позвало да одржи горња предавања.

Из предавања г. *Горшића* добија се јасна слика о новом поступку, тешкој и гломазној творевини германског духа. Види се сва многобројност одреба подељених у многе главе, одсеке и делове, које увек не држи ни дух целине ни логика.

Предавања се држе сваког петка у 5 часова по подне у сали окружног суда за округ београдски. Приступ слободан.

В. Б.

Сепарат г. Ђурђа Маринковића

Сепарат г. *Ђурђа Маринковића* судије окр. суда за гр. Београд *О првом рочишту* објављен делимично у овом броју *Б р а н и ч а* може се добити цео оштампан у уредништву *Б р а н и ч а* и код г.г. секретара судова у Београду по цени од 5 дин. од комада.

В. Б.

БЕЛЕШКЕ

Предлог закона о судском ванпарничном поступку

Министар правде поднео је Народној скупштини на одобрење предлог Закона о судском ванпарничном поступку са Уводним законом за тај Закон. Са овим законом биће завршено

издједначење процесуалног права у Југославији, нарочито кад и сви остали донети закони ступе на снагу, као што је на пр. Закон о извршењима и обезбеђењима.

За основу узет је т. зв. Патент о ванпарничном поступку који важи на једном делу државне територије и не-

спорна дела бив. Краљевине Србије, али су ти закони у многоме прерађени и допуњени да би одговарали данашњим потребама.

Од нарочите важности су нови прописи о стављању под старатељство. Тако на пр. сваком управнику приватног или јавног завода за душевне болести или сличног завода наложено је да најдаље за 48 сати од пријема некога у завод против његове воље, јави то среском суду. У противном излаже се кривичним санкцијама. Сем тога, отежано је стављање под старатељство, нарочито ако би се тиме довела у питање породица дотичног лица, те ће се тако спречити многобројне злоупотребе везане за оглашивање некога за умоболног.

Као новину, законски предлог предвиђа постављање старатеља малолетним лицима која се налазе у заводима за принудно васпитање или за поправку, у сиротињским домовима, у домовима за наводчад, или којим другим јавним или приватним заводима, који се старају о малолетницима, у лицу управитеља дома или кога другог погодног органа јавне власти или удружења за заштиту младежи. Предвиђају се такође и старатељски савети, којима је задатак да помажу старатеље и суд о старању малолетника: За старатељске саветнике имају се у првом реду поставити наставници и лица која се истичу социјалним и добротворним радом. Најзад, предвиђају се и старатељска повереништва, као факултативне општинске установе, која би имала у место среских судова да врше послове старатељства.

Сем тога, предлог законски садржи и материје као судски поништај несталих или уништених хартија од вредности и других исправа, проглашење несталих лица за умрла, уређење међа, раскидање заједнице и прописе о судским тумачима.

Предлог Уводног закона као и Уводни закон за грађански парнични поступак јесте једна мала енциклопедија, по угледу на финансијске законе, у циљу да се до изједначења материјалног права, могадне закон о судском ванпарничном поступку примењивати на свима судским територијама.

В. Б.

Да ли је Уредба о заштити земљорадника од 23. новембра 1933. год. за судобе у примени обавезна?

Овим питањем позабавио је се г. Др. Ш. И. адвокат у Б. у Мјесечнику за јануар 1934. год., и дубоком анализом и саме Уредбе и Закона на основу кога је Уредба донета, дошао до закључка, да судови не треба ову Уредбу да примењују пошто је противна закону, а судовима је признато право да цене легалност уредаба. Ово гледиште само по себи веома интересно, може се веома исправно бранити и са јаким разлозима, пошто начин доношења Уредбе и извесни њени прописи дају основано право правницима да јој оспоравају легалност. Кад би судови прихватили ово гледиште не значи никако да земљорадници не би били заштићени, пошто они и с правом и разлогом уживају благонаклоност како оних који су у влади, тако и оних који то нису. Заштита земљорадника као најмногобројнијег нашег становништва, јесте права и најважнија државна потреба. Али, одбијајући примену једне овакве Уредбе, судови би натерали извршну власт да не доноси Уредбе које ће бити противне Закону из кога потичу и које ће садржавати недовољно простудирани прописе и санкције, већ ће извршна власт пазити да Уредбе буду саставни део закона из кога потичу и да ће их моћи судови правилно и лако примењивати. Јер, каква је вајда од Уредаба које се не могу без велике тешкоће применити пред судовима по готову кад су противне и слову и духу закона из кога потичу.

В. Б.

Како адвокати бране свој позив и своју независност у Француској

Београдска Политика у својем броју од 10. марта 1934. год. донела је извештај од свога париског дописника о покушају самоубиства чувеног париског адвоката г. Ремоа Ибера, браниоца Ромињана, једног од учесника у Стависковој афери. Г. Ибер је скочио у Сену са једног париског моста па је у последњем моменту извучен из воде и враћен у живот.

О овоме догађају, полиција је дала извештај тек пошто је протекло више

од дванаест часова по покушају самоубиства, мотивишући одлуку г. *Ибера* његовим душевним растројством.

Овај догађај, чијем полицијском објашњењу нико не верује, изазвао је у париским политичким и адвокатским круговима велико узнемирење, пошто сви они који познају г. *Ибера* знају, да је он савршено уравнотежен човек и да своју професију обавља у потпуном складу са својом савешћу и професионалним моралом.

Г. *Ибер* је познат као човек који никад није дозволио ни једној власти у Француској да ма у коме виду изврши атак на његову професионалну тајну. Његови клијенти су дакле били потпуно сигурни да оно што су поверили г. *Иберу* нико други сем њега неће дознати.

Необично талентован, савесан и скрупулозан у највећој мери, г. *Ибер* је уживао симпатије како оних који му се обраћају за помоћ, тако и оних са којима сарађује, првенствено судија. С тога није никакво чудо било што је г. *Ибер* ишао из успеха у успех.

У вези са *Штависковом* афером не стао је неки накит који је *Штависки* пред своје бекство подигао из Бајонског заложног завода. Посумњало се да је тај накит преко г-ђе *Лисијене Боаје* и *Рибу-Рибоа* доспео у руке некоме од адвоката, па је пала сумња на г. *Ремона Ибера* и његовог колегу г. *Пензаноа*. Њих је истражни судија позвао у свој кабинет и задржао их веома дуго код себе, вршећи неку врсту саслушања над њима. Г. *Ремон Ибер* најоштрије је напао истражног судију и владу и казао да никад као независан адвокат неће дозволити овакву процедуру коју је завела влада преко својих подређених судских власти. Атак на адвокатску независност и на професионалну тајну значи потпуно безвлашће. Г. *Ремон Ибер* је на крају саопштио да ће у случају да влада и истрага наставе са оваквим системом, изазвати скандал који није забележену аналима француског судства.

После овога, истражни судија г. *Ордоно* уздржао је се од даљих мера против г. *Ибера*, па је своју активност пренео на другог адвоката г. *Пензаноа*, али је и са њим прошао на исти начин, и ако му је саопштио, да ће по вишем налогу, и поред тога што су адвокатска независност и професио-

нална тајна загарантовани законом, морати извршити претрес у његовој канцеларији. Како је г. *Пензано* тражио заштиту од претседника адвокатског удружења адвокатске независности и професионалне тајне, и он се са свима осталим адвокатима солидарисао у томе, то да не би дошло до скандала који би имао тешке последице, јер француски адвокати имају висок смисао за своју независност и своју професионалну тајну, г. *Пензано* и истражни судија г. *Ордоно* споразумели су се да овај последњи дође на чај у стан г. *Пензаноа* и на тај начин изврши преглед докумената код овог адвоката. Пошто г. *Пензано* није имао ништа, сем једне слике, што би интересовало г. *Ордоноа*, то је ова посета завршена без резултата.

Међутим, г. *Ибер* није могао ни ово дозволити, па како није могао безвлашће иследног судије да спречи на други начин и да привуче пажњу француске јавности на овај атак који се припрема на адвокатску независност и професионалну тајну, то је својим животом покушао да увери надлежне факторе, да се овако не сме и не може поступати са адвокатом.

Овај корак г. *Ибера* изазвао је у истини велику узбуну у француским правничким круговима и француској јавности, те је сва вероватноћа да ће француска влада давати у будуће иследног судији г. *Ордоноу* само она наређења која се оснивају на закону.

У целом свету адвокати веома љубоморно чувају своју независност и своју професионалну тајну. И код нас, ма да ми имамо сасвим друичије законодавство од француског, Коморе су наше увек најенергичније интервенисале кад је какав државни орган повредио или покушао да повреди адвокатску професионалну тајну. Једно време овај неминовни атрибут адвокатуре ваљало је штитити најодлучније и најенергичније, па је због тога бивши претседник Адвокатске коморе г. *Обрад Б. Благојевић*, адвокат из Београда написао један чланак о адвокатској професионалној тајни који је објављен у *Браничу* св. за новембар 1931. год. Добро би било овај чланак прочитати, ако ни због чега другог, а оно због тога, што се у њему наводе случајеви у којима је дошла у питање адвокатска професионална тајна

код нас. О независности адвокатског што се виче на адвокате много би се реда код нас, о којој се толико много боље учинило да се виче на оне који говори у Француској, безпредметно је адвокатима не дају да се слободно и говорили, пошто, кад је судије немају, и независно развијају на добро и земље не можемо је ни ми адвокати тражити. и судства и оних многобројних лица, Међутим, без независности адвокатски која се свакодневно обраћају адвока- ред не може дати оно што се с пра- тима за помоћ.

В. Б.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа у земљи и Словенству у 1934 год.

Архив за правне и друштвене науке. Орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*, професор Универзитета.

Садржај бр. 2. књ. XXVIII. (XLV) од 25. фебруара 1934. год.

Чланци: Др. Драгољуб Алексић, Реформа пословне способности удате жене по француском и нашем Грађанском закону; Др. Божидар С. Марковић, О методи у приватном праву; Др. Стеван Ђирковић, Један правни поглед на кризу Друштва народа; Иван Д. Петковић, О застаревању права на подизање тужбе по чл. 89. од П. зак. о штампи; Др. Милан Владисављевић, Рудолф Сменд и право као социјална динамичка вредност; Милорад В. Кукољач, Надлежност за састав избраног суда при деоби задружне имовине. — Међународно-правна хроника: Др. Илија А. Пржић, Прва катедра за мир на Правном факултету. — Економско-финансиска хроника: Григорије Стрекачев, Оптерећење самоуправним дажбинама у Краљевини Југославији у 1932 год. — Судска хроника: Др. Видан О. Благојевић, Примена § 317. крив. суд. пост.; Душан П. Мишић, Доказна страна интабулационих и земљишних књига; Петар Д. Вучковић, Поништај тапије; Живко Л. Тајтац: Да ли се може одобрити забрана на имовини лица код кога се налази узабрањено примање дужника, због тога што није известило суд, у смислу § 285. грађ. суд. пост. да се узабрањено примање више не налази код њега. — Оцене и прикази: Др. Ђорђе Тасић, *Achille Mestre, Les Traités internes*; Др. Мијо Мирковић, Андрија Госар, Реформа друштва. — Научни конгреси: Конгрес украјинских правника у Прагу. — Белешке. — Преглед часописа. — Нове књиге.

Уредништво и администрација налазе се на Топличином венцу број 21. Годишња претплата износи 120.— дин.

Мјесечник. Гласило Правничког друштва из Загреба. Уредници: *Др. Едо Ловрић*, кр. свеучилишни професор и *Др. Иво Полишео*, одвјетник.

Садржај: Бр. 1 год. LX. од сијечња (јануара) 1934. год.

Др. Иво Полмтео, О бившим суцима као одвјетницима и одвјетничким приправницима; Др. Матија Белић, Слобода судачког увјерења по *Codex iuris saponici*; Др. Фрањо Жилић, Да ли је присвојење дивљачи из туђе ловишта кажњиво по кривичном закону; Др. Миле Девчић, Понављање кривичног поступка; Др. Мирослав Ледерер, Судска надлежност код оброчних послова; Др. Ш. И., Да ли је Уредба о заштити земљорадника од 23. новембра 1933. год. *contra legem* и као такве за судове у примјени необвезатна; Др. Мијо Хробар, Надлежност управних судова у споровима по закону о нужним проламама; Др. Милан Полак, О границама заштите земљорадника. — Оцене и прикази: Др. Јосип Шиловић: Антон А. Скала, Завод за васпитање дјце и млађих малолетника. — Правосуђе: Грађанско и казнено. Литература. — Свастице. — Позив на скупуштину Правничког друштва у Загребу.

Уредништво и администрација налазе се у Загребу, Свачићев трг. Годишња претплата износи 30, 60 или 120 динара годишње, према томе.

да ли су претплатници државни чиновници или припадници слободних професија.

Одвјетник, Орган Адвокатске коморе у Загребу, год. VIII, бр. 3, Загреб, 10. марта 1934. год. Издавач Адвокатска комора у Загребу коју представља Др. Иво Политео, претседник. Уредник Одвјетника је г. Др. Иво Политео.

Садржај: Одвјетници афаристе, Право бивших судца на вршење одвјетништва и на вјезбу код одвјетника од Др. Владимира Видмана. За убрзање судске праксе од Драгутина Санто. Примјена прописа уредбе о заштити земљорадника на парничне трошкове настале иза 20 4-1932. од Ива Куна. Одвјетници јавни биљежници. Надзорна власт прама одвјетницима. Вјести Адвокатске коморе у Загребу. Разно.

Одвјетник излази једанпут мјесечно, осим у феријалним мјесецима. Чланови Адв. коморе у Загребу добијају га бесплатно. За адокате чланове других Комора, годишња претплата с поштарином дин. 80.—, за адвокатске приправнике у опће 60.— дин., за остале претплатнике 90.— дин. Поједини број 10.— дин.

Уредништво се налази у Загребу, Свачићев трг бр. 4.

Правосуђе. Часопис за судску праксу. Уредници: судије: *Стојан Јовановић*, и *Др. Иво Матијевић*, За власника: *Др. Фердо Чулиновић*, претседник окружног суда у Белој Цркви и Уређивачки одбор. Издавач: *Живко Мацаревић* штампар.

Садржај: Бр. 2. год. III. од фебруара 1934. год.

Грађанско право: Др. Јован Савковић, Наш нови грађански парнични поступак на подручју Апелационог суда у Новом Саду; Др. Иво Матијевић, Поступак у споровима порабних уговора; Др. Мијо Хрибар, Закон о нужним пролазима; Д. Танасијевић, Распоред рада, једнообразност и економија грађ. поступка; Радомир Љ. Живковић, Одређивање надлежности суда на основу процене спорног предмета од стране тужиоца; Вукашин Савић, Централна земљишна књига железница и јавних канала. — Кривично право: Др. Иван Штајмец, Опет о реалном стицају; Др. Фердо Чулиновић, Оптужница у штампарским стварима; Стојан Бранковић, Накнада моралне штете; Момир Д. Парађанин, Судски кривични поступак у пракси код средских судова; П. Ласић, Супротност код примене § 53. к. п.; Недељко М. Недељковић, Пресуда по застарелости приватне тужбе; Владимир Тимошкин, Употреба правог лека с обзиром на пропис ст. 3. § 338. к. п.; Тома М. Савић, Опозивање предлога оштећеникова од гоњења — § 89. крив. законика. — Судови и судије: Стојан Јовановић, Предлог за повећање кредита за трошкове кривичног поступка. — Судска пракса: Кривично право. Грађанско право. Преглед књига. Белешке. Преглед законодавства. Нове књиге и часописи. Додатак: Збирка расписа 1933.

Уредништво и администрација налазе се у Мачванској ул. бр. 4 — Годишња претплата износи 120.— дин.

Полиција. Часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и издавач: *Васа Лазаревић*, начелник Министарства унутрашњих послова у пенз.

Садржај: Бр. 3.—4. год. XXI. св. за фебруар 1934. год.

Др. Н. Краински, Раздражљивост, ефекат и страст са гледишта криминалне и социјалне психологије; Миле Павловић, Дејча самоубиства; Др. Фрања Горшић, Око сметања државине причињеног укидањем воде, прекидањем електричне струје и т. сл.; Др. Видан О. Благојевић, Мировање поступка, објашњење §§ 232., 233 и 234. Југ. Грађ. парнич. пост.; Др. С. Рамзин, Санитетска полиција и комунална хигијена; Ник. Р. Анђелковић, Нешто о примени § 389. к. з. на одговорна свештена лица; Сек. Н. Кепојевић Улога полиције по новом кривичном поступку; Милорад Николић, Надлежност полицијских власти у приватном поступку по закону о суд. кр. поступку; Иво М. Ткалчевић, Радио-телеграфија у полицијској служби; Рад. В. Јовановић, § 471. срп. грађ. пост. и ново југословенско грађанско процесно

право; Боривоје Ј. Франтловић, Правна сретства против одлука општинских органа; Мих. Т. Банковић, Како се данас олако долази до новца; Љубиша П. Стокић, Да ли треба дозволити легални побачај; Ханс Бауер, Извод из расправе о регистрационој дактилоскопији; Антун Скала, Заводи за васпитање деце и младих малолетника у нашој држави; М. Обркнежевић, „Полиција“ као стручни часопис; Јован М. Берић, Оживотворење установе општинског капетана; Говор Емила Буржеа поводом смрти пок. Луја Лепина. — Из судске праксе: Од Милорада М. Јовановића, Душана П. Мишића, Јована Д. Смиланића, Тих. М. Ивановића и Ивана Д. Петковића. — Поуке и обавештења. — Решења Опште седнице Државног Савета и Главне Контроле. — Расписи Мин. ун. послова. — Расписи Мин. правде. — Важније одлуке и објашњења Генералне дирекције пореза. — Белешке и вести. — Књижевност.

Уредништво и администрација налазе се у Карађорђевој ул. број 59. Годишња претплата износи за надлештва и новчане заводе 120.— дин., за приватна лица и жандармерију 100.— дин.

Slovenski pravnik. št. 1.—2. za januar—februar 1934. g.

Уредник је *Dr. Rudolf Sajovic* апелациони судија и honorarni prof. Univerziteta u Ljubljani. List izlazi u Ljubljani dvomesečno. Godišnja pretplata iznosi 60.— din.

Dr. Rudolf Sajovic, Procesualne pripombe k uredu o zaštiti poljodjelcev; *Dr. Rado Kuselj*, Aii je prestala na području Stola sedmorice od. B. isključna pristojnost civilnih sodišč v bračnopравних sporih vsled člena 6 zakona o srpski pravoslavni cerkvi; *Dr. Viktor Korošec*, Ob štirinajstoletnici digest; *Boris Furlan-Vladimir Ravnihar*, V Kongres međunarodne odvetničke unije; *Rudolf Kramer*, Notarske listine.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у *Службеним новинама* од 12. фебруара 1934. год. до 12. марта 1934. год.

64. Уредба Министра правде од 9. фебруара 1934. год. бр. 12990, којом се утврђују у седишту Среског суда у Вуковару три јавнобележничка места. — *Сл. н. Бр. 37. — VII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 93.*

65. Правилник о изменама и допунама Правилника пензионог фонда Адвокатске коморе у Новом Саду, од 24. јануара 1934. год. бр. 121336/33. — *Сл. н. Бр. 37. — VII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 93.*

66. Правилник о књигама грађевинско-правних обавеза, од 29. јануара 1934. год. III Бр. 3723. — *Сл. н. Бр. 37. — VII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 94.*

67. Решење Министра пољопривреде о повраћају и цени конопног семена, од 18. новембра 1933. год. Бр. 7232/II. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 94.-95.*

68. Правилник Министра саобраћаја о полагању испита техничког особља унутрашње пловидбе У.П.Р.С. Бр. 1313/34. од 31. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 95.*

69. Допуна чл. 32. Правилника о устројству Пензионог фонда особља Речне пловидбе. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 95.*

70. Измена и допуна Правилника о болничким таксама за лечење у државним и бановинским болницама и болничким амбулантама. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96.*

71. Земље незаражене раком на кромпир, кромпировом златицом и кромпировим мољцем. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96.*

72. Загребачки збор — сајам, — Решење Министра трговине и индустрије. — *Сл. н. Бр. 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96.*

73. Љубљански велесајам узорака, — Решење Министра трг. и индустрије. *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96.

74. Општински пут I реда у Земуну, — из Министарства грађевина, 30. јануара 1934. год. *Бр.* 156. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96.

75. Забрана лова на беле чапље, — из Министарства шума и рудника, Одељење за шумарство, 5. фебруара 1934. год. *Бр.* 2576. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 96-97.

76. Списак машина и машинских делова израђених у земљи, — из Министарства трг. и индустрије, 1. фебруара 1934. год. III *Бр.* 3374. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 97.

77. Испитна комисија за полагање државног стручног испита административног особља у ресору Министарства просвете у 1934. г., ПБр. 3435. од 3. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 97-98.

78. Комисија за полагање испита чиновника Управе за заштиту индустријске својине за годину 1934. и 1935., од 7. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1934. год. стр. 98.

79. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 37. — VIII, од 15. фебруара 1834. год. стр. 98-100.

80. Закон о општој конвенцији за систематизацију имовинских интереса бивше покрајине Истре и бивше трговачке и обртне коморе, са споразумима А, Б, Ц и Д, закљученим и потписаним у Пули 12. децембра 1930. године, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије, од 18. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 38. — IX, од 16. фебруара 1934. год. стр. 101-168.

81. Закон о допунском споразуму уз споразум о клирингу од 27. априла 1932. године као и уз додатак од 2. новембра 1932. године, закљученом и потписаном у Београду, 29. августа 1933. год. између Краљевине Југославије и Швајцарске конфедерације, од 18. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 38. — IX, од 16. фебруара 1934. год. стр. 169-172.

82. Закон за измене и допуне Закона о непосредним порезима, Закона о скупном порезу на пословни промет и Закона о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце, од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 173.-176.

83. Закон о изменама и допунама Закона о таксама, од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 18. фебруара 1934. г. стр. 177.-180.

84. Закон о измени и допуни Закона о државној трошарини од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 181.

85. Закон за измене и допуне чл. 29., 34., 40., 43., 56. и 166. Царинског закона, од 23. јануара 1899. године, а измењен и допуњен 23. фебруара 1904. год. од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 181.-182.

86. Закон о изменама и допунама у Закону о исплати ратне штете, у Уредби од 7% инвестиционом зајму од 500.000.— динара, у Правилнику о финансијској ликвидацији аграрних односа у Босни и Херцеговини и у Закону о финансијској ликвидацији оштета за беглучке земље у Босни и Херцеговини, од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 182.-184.

87. Закон о накнадним и ванредним кредитима уз буџет државних расхода и прихода за 1933-34. годину од 18. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 184.-189.

88. Правилник о саставу биланса и нацрта пречишћеног биланса и о одређењу каматне стопе на старе улоге на штедњу, од 13. фебруара 1934. год. *Бр.* 8958/V. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 190.-193.

89. Измене и допуне у Правилима о полагању завршних испита у Уметничким школама од 30. маја 1932. год. *С.н. бр.* 17646., од 10. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 41. — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.

90. Допуна Правилника о болничким таксама за лечење у државним и бановинским болницама и болничким амбулантама — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 193.

91. Пензионски фонд особља Дирекције речне пловилбе Бр. 4809/34. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 193.

92. Објашњење о тарифном броју 166. напомена 4. Закона о таксама Бр. 9089/34. од 4. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 193.-194.

93. Тарифска повластица за превоз тестерисаног (резаног) дрва из позиције Д-22-б-г-д и д локалне тарифе С.П.Ж. Бр. 234/34. од 31. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.

94. Тарифска повластица за превоз креча из позиције К-41 локалне тарифе С.П.Ж. Бр. 234/34. од 31. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.

95. Тарифска повластица за превоз опеке и црепа из позиције О-7-а локалне тарифе С.П.Ж. Бр. 232/34. од 31. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.

96. Тарифска повластица за превоз брашна и мекиња из позиције М-26 локалне тарифе С.П.Ж. Бр. 234/34. од 31. јануара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.

97. Телефонски саобраћај — нове међународне телефонске релације. — *Сл. н. Бр. 41.* — X, од 20. фебруара 1934. год. стр. 194.-195.

98. Правилник уз измене закона о непосредним порезима, Закона за измене и допуне Закона о непосредним порезима, Закона о скупном порезу на пословни промет и Закона о порезу на нежељена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце, од 18. фебруара 1934. год. Бр. 14735/III. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 197.-206.

99. Наставни план и програм за школске станице у Краљевини Југославији. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 206.-208.

100. Измене и допуне Правилника о употреби новог средства за денатурисање шпирита Бр. 44507 од 29. јуна 1925. године, од 16. фебруара 1934. год. Бр. 13458/III. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 208.-209.

101. Допуна чл. 4 Правилника о полагању испита за капетане и вође бродова у речном и трговачком бродарству, од 22. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 209.

102. Наредба Министра саобраћаја о забрани употребе вештачке промаје, чишћења и набавивања ватре у котловима пароброда код пролажења поред војних објеката на југословенској морској обали и на Скадарском језеру, од 26. јануара 1934. год. Пов. Бр. 3. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 209.-210.

103. Обзнана — из Одељења Министарства финансија, од 8. фебруара 1934. год. Пов. Бр. 238. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 210.

104. Катастарска управа у Доњем Логатцу — Решење Министра финансија од 12. фебруара 1934. год. Бр. 5265/V. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 210.-211.

105. Катастарска управа у Лазаревцу — Решење Министра финансија од 5. фебруара 1934. год. Бр. 4160. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 211.

106. Промена имена засеока Јурфала у „Ђурђево поље“. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 211.

107. Распис Министра финансија од 17. фебруара 1934. год. Бр. 4679/IV. и Бр. 4678/IV. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 211.

108. Уступање Народној банци девиза у аустријским шилинзима. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 211.

109. Врховна комисија за оцену при Министарству саобраћаја за поштанско-телеграфску струку. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 211.-212.

110. Комисија за полагање стручних испита за чиновничка звања у поштанско-телеграфској струци у Министарству саобраћаја. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 212.

111. Размена ратификационих инструмената о допунској конвенцији о регулисању трговачких потраживања путем компензације са Белгијско-Луксенбуршком привредном Унијом. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 212.

112. Ратификација Холандије Конвенције о фискалном режиму страних аутомобилских возила. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 212.

113. Исправка — из Министарства финансија — Одељења пореза, од 20. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 212.

114. Исправка „Прописа за челичне конструкције у зградарству“ — из Министарства грађевина, 17. фебруара 1934. године. — *Сл. н. Бр. 46.* — XI, од 26. фебруара 1934. год. стр. 212.

115. Измене и допуне у Таксом и пристојбинском Правилнику, до 24. фебруара 1934. год. Бр. 15256. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 213.

116. Наставни план и програм за амбулантне школе Краљевине Југославије. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 217.-223.

117. Изјава Шпаније о улози Шпанског Црвеног Крста, сходно чл. 20. Конвенције о побољшању судбине рањеника и болесника у војскама у рату. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 223.

118. Ратификација Италије Конвенције о обештећењу услед професионалних обољења. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 223.

119. Ратификација Француске, екваторијалне и западне Француске Африке, Индокине и Мадагаскара Међународне радиотелеграфске конвенције. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 223.

120. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр. 47.* — XII, од 27. фебруара 1934. год. стр. 223.-224.

121. Уредба о изменама и допунама у Уредби о специјалним додацима у новцу и натури за државне службенике казних и сличних завода од 18. јануара 1930./II год. Бр. 5296, од 24. фебруара 1934. год. Бр. 18130. — *Сл. н. Бр. 50.* — XIII, од 2. марта 1934. год. стр. 225.

122. Правилник о повластицама у вожњи на државним железницама за друштва Црвеног Крста, од 14. фебруара 1934. год. Г.д.бр. 12098/34. — *Сл. н. Бр. 50.* — XIII, од 2. марта 1934. год. стр. 225.-226.

123. Решење Опште седнице Државног Савета од 15. децембра 1933. год. Бр. 35604/33. — *Сл. н. Бр. 50.* — XIII, од 2. марта 1934. год. стр. 227.-228.

124. Каматна стопа — Решење Апелационог суда у Загребу од 29. децембра 1933. год. — *Сл. н. Бр. 50.* — XIII, од 2. марта 1934. год. стр. 228.

125. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр. 50.* — XIII, од 2. марта 1934. год. стр. 228.

126. Допунски споразум уз Уговор о трговини и пловидби између Краљевине Југославије и Краљевине Арбаније, потписан у Београду 22. јуна 1926. год., од 8. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 229.-231.

127. Преглед државних расхода и прихода за месец јануар 1934. год. и за првих десет месеци буџетске 1933.-34. год. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 232.-240.

128. Правилник о увозу и транзиту живих биљака и биљних делова: воћних и шумских садница, резница, шибља, украсних биљака, расада, несеченог цвећа, кргола, лукавача, воћних и других плодова, од фебруара 1933. год. Бр. 11940/II. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 241.-243.

129. Решење Мин. унутрашњих послова о укидању окружних инспектората у Огулину, Осијеку, Мостару, Ужицу, Тузли и Крагујевцу, од 24. фебруара 1934. год. III Бр. 7512. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 243.

130. Расписи Мин. финансија Бр. 5800/IV од 1. марта 1934. год. и Бр. 5830/IV од 2. марта 1934. год. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 243.

131. Употреба потраживања иностранца од наплате купона и хартија од вредности. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 243.-244.

132. Какве таксе треба наплаћивати за обнову спора, завршеног код Управног суда, односно Државног савета. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 244.

133. Таксе у парничном поступку пред Општинским и местним судовима. — *Сл. н. Бр. 53.* — XIV, од 6. марта 1934. год. стр. 244.

134. Правилник о изрази и примени привредних планова (господарских основа) за сувате и планинске пашњаке — прописан на основу чл. 11. Уредбе о уређењу и вођењу књига сувата и планинских пашњака од 10. децембра 1932. год. — Обнародоване у „Службеним новинама“ од 22. априла 1933. год. бр. 90. — XXVII. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 245.-262.

135. Правилник о организацији и раду државног лечилишта за плућне болести и туберкулозу на Венцу Фрушке горе од 1. марта 1934. год. С.Бр. 3373. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 263-264.

136. Паковање препарата за сузбијање биљних штеточина и болести — Решење Мин. пољопривреде од 15. фебруара 1934. год. Бр. 8971/II. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 264.-265.

137. Принудна удружења трговаца, занатлија и индустријалаца; таксена питања. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 265.-266.

138. Бановински пут I реда: Сарајево-Враца-Горње Турбе-Которац. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 266.

139. Ограничење ноћне пловидбе на горњој Сави. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 266.

140. Обзнана — из Одељења пореза Мин. финансија, 28. фебруара 1934. год. Бр. 17285. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 266.-267.

141. Списак машина и машинских делова израђених у земљи. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 267.

142. Депоновање ратиф. иструмената конв. о дефиницији напада са прилогом уз члан III. исте конвенције од стране Крањевине Југославије. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 267.

143. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр. 55.* — XV, од 8. марта 1934. год. стр. 267.-268.

144. Допунски споразум уз споразум од 25. априла 1932. додат Уговору о трговини и пловидби између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевине Италије од 14. јула 1924., од 8. фебруара 1934. год. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 269.-274.

145. Уредба о полагању заклетве чланова суда рударског осигурања, од 8. марта 1934. год. Бр. 22350-У-194. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 275.

146. Измена чл. 7. Уредбе о првом и повременом прегледу и жигосању мерила, справа за мерење, буради, боца и судова — Решење Министра трг. и индустрије од 6. марта 1934. год. Бр. 1333/934. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 275.

147. Доказ о спреми за звање машинисте II — Решење Министра трг. и индустрије од 5. марта 1934. год. III Бр. 299. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 275.-276.

148. Промена имена насеља „Солнок“ у „Жарковац“ — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 276.

149. Забрана лова на подручју среза зајечарског. — *Сл. н. Бр. 58* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 276.
150. Славонске подравске жељезнице. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 276.
151. Исправке. — *Сл. н. Бр. 58.* — XVI, од 12. марта 1934. год. стр. 276.

НОВЕ КЊИГЕ

Б р а н и ч ће доносити и приказивати сваку књигу која му буде на приказ послата.

Слободан Јовановић: Влада Милана Обреновића I. Сабрана дела VII. Издање књижаре Геце Кона, стр. XVIII — 526. Београд, 1934. године.

Лаза М. Косић: Административно право Краљевине Југославије, прва књига, устројство управе. Београд, 1933. Издање књижаре Геце Кона, стр. XIV — 414.

Др. Мија Мирковић: Занатска политика, Београд 1934. Издање књижаре Геце Кона, стр. 146.

Др. Милан Владисављевић: Држава и међународна заједница, проблем јединства јавног права. Београд, 1934. Продаја у књижари Геце Кона, стр. 171.

Др. Михајло Лановић: Увод у правне науке, Загреб, 1934. Наклада Југословенског накладног д. д. „Обнова“, стр. 435. (латиницом).

Др. Стеван Ђирковић: Један правни поглед на кризу Друштва народа, Београд, 1934. стр. 28. Издање Југословенског удружења за међународно право.

Ђурђе Маринковић: Прво рочиште, оштампано из Бранича.

Др. Видан О. Багојевић, Мировање поступка, оштампано из Полиције, св. за фебруар 1934.

Др. Ђорђе Ж. Мирковић: Јавно трговачко друштво као правно лице, с нарочитим освртом на српско законодавство. Београд, 1934. стр. 84.

Др. Ф. Брнич: Збирка образаца за судске поднеске по новом парничном поступку. Издање Југословенског накладног д. д. Загреб, „Обнова“ (латиницом).

Будимир Плакаловић: Тешкоће око прелаза са старог на нови парнични поступак. Оштампано из Бранича, св. фебруар 1934.

Др. Адам П. Лазаревић: Поравнања по новом грађанском парничном поступку. Оштампано из Бранича, св. за фебруар 1934.